

Les Notícies de llengua i treball

Juny 2022. Núm. 54

Entrevista a Najat
El Hachmi

**Quan escriure és
sinònim de
llibertat**

**La necessària reforma
laboral**

**XXXIV Certamen Fotogràfic
«El treball i els oficis»**

**Arrenca l'Enraonem
de Sindicat**

**AFA: nou mesos
d'autogestió**

UGT.cat

Unió General de
Treballadores i Treballadors
de Catalunya

Fotografia de J.A. Zamarripa

Les Notícies de llengua i treball

Consell editorial: Sita Aguilera (Avalot), Laura de Andrés, Francisca Garí (Illes), Lola Cayuela (País Valencià), Carmen García (Aragó), Daniel García, Magda Gascon, Guillermo Martí (País Valencià), Hector Moret Núria Pelay, Gentil Puig (Catalunya Nord), Josep Puig-Pla, Camil Ros, Núria Solé i Isidre Tiana

Direcció: Rosa M. Puig-Serra

Assessorament lingüístic: Magda Gascon

Disseny/maquetació: Juan A. Zamarripa

Redacció: Rambla del Raval, 29-35
08001 Barcelona
tel. 93 295 6100, ext. 28341
a/e: rmpuig_serra@catalunya.ugt.org

Dipòsit legal: B-15.113-97
ISSN 2013-3839

Versió digital: ISSN 2014-5810

Edita: UGT de Catalunya **UGT.cat**

Amb la col·laboració de:
CFDT de la Catalunya Nord
UGT del País Valencià
UGT de les Illes Balears
UGT Aragó

 Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Per raons de sostenibilitat aquesta revista s'imprimeix en paper ecològic i sistemes d'impressió i canals de producció respectuosos amb el medi ambient.

Fet amb programari lliure

Societat

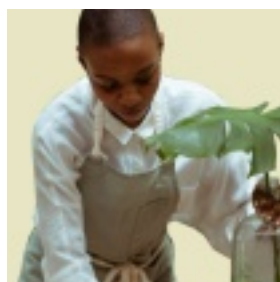
La necessària reforma laboral, per Camil Ros.....	3
La guerra comença en una moqueta, per P. Garcia-Planas.....	8
Prevenir l'estrès laboral, per OTPRL.....	12
Projecte Barnahus, per Generalitat de Catalunya.....	16

Cultura

XXXIV Certamen Fotogràfic «El treball i els oficis».....	18
El plaer i el deure moral de fer donacions, per X. Barberà.....	24
Exposició «La màscara no menteix mai», per A. Esqueda.....	28

Entrevista

Najat El Hachmi, per R. M. Puig-Serra i J. Zamarripa.....	32
---	----

Si vols subscriure't a la revista i rebre-la a casa o al lloc de treball, fes-nos arribar les teves dades: UGT de Catalunya, Àrea de Cultura, rambla del Raval, 29-35, 08001 Barcelona, rmpuig_serra@catalunya.ugt.org

La nostra revista està disponible també en format digital. Podeu consultar i descarregar-vos tots els números a la web de la UGT de Catalunya a www.ugt.cat/les-noticies-de-llengua-i-treball.

D'altra banda, per poder rebre-la amb aquest format, us animem que ens envieu la vostra adreça electrònica a: cultura@catalunya.ugt.cat, amb l'assumpte «ALTA», indicant el vostre nom.

L'adreça serà utilitzada únicament per rebre la publicació.

Adherit a l'Associació de Premsa Periòdica en Català (APPEC).

Història

AFA: nou mesos d'autogestió , per Joan Tudela.....	39
Massa morts , per César Lorenzo.....	42

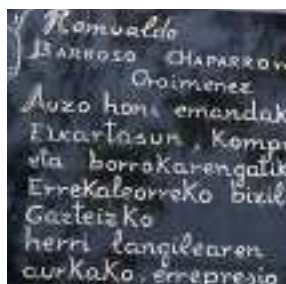
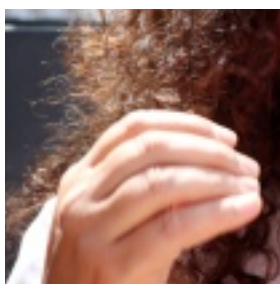
Llengua

Pluja de Mots: Epidèmia, pandèmia, infodèmia i sindèmia , per Termcat.....	46
Fil de llengües: Filòloga de Guàrdia	47
Passarodallies , per Josep Àlvarez i Picos.....	48
La llengua de signes catalana en el Dia de la Llengua Materna , per N. Roig....	52
Enraonem de Sindicat , per Servei Lingüístic UGT de Catalunya.....	54

Infocultures

Ressenyes	56
------------------------	----

La reforma és contínua

Camil Ros, Secretari general de la UGT de Catalunya. Il·lustracions de Sònia Sabater

5 FETS CLAU DE LA REFORMA LABORAL

1 CAUSALITAT I CONTRACTE TEMPORAL

L'objectiu principal ha estat erradicar l'alt índex en contractes temporals al territori i posar fi a la precarietat laboral.

El **contracte indefinit es posiciona a primera línia** i es permet la **causalitat** de la temporalitat: *substitució o puntes de producció*.

Adeu als contractes per **obra i servei**.

Increment en les sancions per **frau** a empreses amb irregularitats en les contractacions.

UGT.cat

El temps sempre presenta nous paradigmes, nous escenaris on la lluita sindical també ha de combatre nous problemes. N'hi ha de residuals, que ni amb els anys s'han vençut, però qui persisteix, ho aconsegueix.

L'any 2022 suposa una millora en tota regla de les condicions en l'àmbit laboral. Un any en què hem guanyat drets. Des del 2010, amb la reforma laboral d'un govern de dretes que només va comportar atur, precarietat i temporalitat, el sindicalisme ha fet el que ha estat necessari per aconseguir derogar-la i situar-nos on som avui.

Les reformes laborals es van utilitzar per aplicar una devaluació salarial sense precedents de les quals avui encara no ens hem recuperat. Una de les eines clau d'aquesta devaluació va ser la prioritat aplicativa del conveni d'empresa pel de sector, que va reduir salaris no sols en l'hostaleria (casos coneguts com el de les kellys), sinó també d'una forma molt important en la indústria, la logística, el transport de mercaderies i en la contractació pública de serveis.

Des d'aleshores, la denúncia, la mobilització i el pacte ens han acompanyat durant dotze anys, i aquest

2. SUBCONTRACTACIÓ

Regulació de les subcontractacions

El conveni col·lectiu d'aplicació per a empreses contractistes i subcontractistes serà el conveni de sector de l'activitat desenvolupada a la contracta o subcontracta.

UGT.cat

acord sobre la reforma laboral s'ha aconseguit per la constància, el treball i el fet de situar les persones al centre. Després de tants anys, podem dir que és el primer cop en molt de temps que hem guanyat la partida: la recuperació de drets en el primer acord pactat entre agents socials, patronal i govern.

La precarietat i l'explotació tenen data de caducitat, i és gràcies al sindicalisme. Si a totes aquelles empreses que amb la crisi sanitària van haver de fer ERTOS s'han pogut mantenir alguns llocs de treball, també es deu al sindicalisme. Igual que ho és el fet que el salari mínim

ara ja arribi als 1.000 euros. És per tot això, i més, que el sindicalisme té un rol troncal en la millora de les condicions de treball de tothom.

L'any 2010 ja vam patir la retallada en serveis públics més gran de la història. Retallades en serveis socials, sanitat i educació que s'han cronificat amb el temps i que, tot i ser-ne conscients, no hem rebut resposta amb més estat de benestar. Hem de recuperar-nos d'aquestes retallades, necessitem solucions: busquem dia i hora pel diàleg social i per a la negociació.

La barra lliure dels contractes de treball s'ha acabat. Fins ara, la majoria d'empreses agafaven els contractes

3. EQUILIBRI EN LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA

Recuperació de l'ultraactivitat plena. Els convenis col·lectius es prorrogaran fins que siguin substituïts per un de nou.

El **conveni de sector** preval per sobre del conveni d'empresa pel que fa al salari base i complements salariais.

UGT.cat

4. ERTOS

Creació del mecanisme RED: fle per no fer acomiadaments en et alternatives, com la **formació de** podran ser **cíclics** (màxim 1 any (ampliables a 2 anys).

Les treballadores i treballadors una prestació (un 70% de base de l'atur sense consumir-lo.

UGT.cat

més precaris i temporals possibles: contractes per setmanes o, fins i tot, per dies; o el d'obra o per servei determinat no de manera puntual, sinó permanent. Ara, el contracte per definició és l'indefinit: de fet, la contractació indefinida total des d'inicis d'any ha augmentat un 80%. Encara més, en les persones menors de trenta anys el contracte indefinit s'està aplicant en un 100%. Aquest canvi en la contractació és clau per erradicar la precarietat i la temporalitat, especialment del jovent. El 2007 ja vam llençar la campanya «Posa't a 1.000», on situàvem que els salaris no podien ser inferiors a 1.000 euros. Aleshores, l'SMI rondava els 570 euros, i ara arribem als 1.000.

Les empreses i les patronals s'han disfressat amb un vestit d'heroïnes de cara a la classe obrera oferint unes millors condicions. I no és així. No ha estat la seva responsabilitat establir com funciona la derogació; no han decidit, tot d'una, canviar la contractació. El que ha fet possible la recuperació dels nostres drets ha estat l'acord assolit.

Tot i que sigui un any a celebrar en termes de millora de condicions, també és un any de solidaritat, prioritàriament amb totes les persones que es veuen afectades per la situació bèl·lica a Ucraïna. Els totalitarismes i feixismes l'únic que volen combatre és la democràcia i el progrés de la societat, avui encara no es coneix cap dictadura en què la població visqui millor que en un estat democràtic. Per tant, la lluita per la democràcia també és la lluita pel benestar de tots i totes. Quan el feixisme existia a l'Estat, també a Alemanya i a Itàlia, i procuraven abatré'ns, no era per un conflicte personal, sinó pel que va suposar la Segona República com a referent de lluita en l'àmbit social i laboral i per ser un model de progrés i de benestar.

Ens podríem imaginar què hauria passat si el feixisme no hagués guanyat aleshores? Quin model de país tindríem? Doncs seríem un dels estats socials i democràtics més potents de tot el món. Si avui dia tenim menys benestar i democràcia que altres territoris

exibilitat per a empreses
apes de recessió i oferir
personal. Els ERTOS
o estructurals

afectats pel RED rebran
de cotització), similar a

5. CONTRACTES FORMATIUS

Combinar l'estudi amb l'aprenentatge és possible,
amb unes cobertures mínimes laborals.

Contractes de formació en alternança: persones menys de 30 anys que estudiïn i treballin alhora. Durada mínima de 3 mesos fins a 2 anys. Jornades inferiors al 65% el primer any i al 85% el segon.

Contractes destinats a assolir pràctica professional: la durada màxima serà 1 any. El salari mínim no podrà ser inferior a l'SMI.

europèus és només per haver patit durant quaranta anys el feixisme. I aquesta és la nostra realitat: el combat contra el feixisme no es fa amb el discurs de la por, es fa amb benestar per a tothom, especialment amb polítiques socials per a treballadors i treballadores. Des del sindicalisme reivindicuem la nostra solidaritat amb el poble ucraïnès, amb el de Síria i amb tots els pobles que es trobin en una situació d'immigració i de guerra. Si per una mil·lèsima de segon la humanitat tingués més humanitat, segurament viuríem molt millor.

No deixarem de manifestar que aquesta crisi no ens toca pagar-la a nosaltres i que la consegüent pujada de preus de l'Estat ha d'anar acompanyada d'un augment salarial per als treballadors i treballadores.

Cal reivindicar un repartiment igual de la riquesa, un control en l'augment de preus que estem patint i tenir en compte totes aquelles famílies que perceben uns ingressos que són mínims, i que haurien de poder arribar a final de mes i, evidentment, no poden. Hem de

contemplar la situació que viuen les persones amb ingressos mínims i no poden pagar un lloguer o hipoteca, ni tan sols poden fer una compra en condicions. En temps de guerra no poden guanyar els que més tenen. Recuperem el poder adquisitiu i deixem-los fora de joc: conveni a conveni i empresa a empresa; i, si el bloqueig de la patronal no desisteix, el sindicalisme actuarà sense miraments.

Els acords de la reforma són un punt de partida que dona solucions a una realitat que vivim cada dia. Aquest no és ni l'inici ni tampoc el final de res. És una continuació d'un seguit molt llarg d'acords: acords de pensions, de salaris mínims, d'ERTOs i molts altres que encara han d'arribar i que són damunt la taula. Des del nostre sindicat continuarem reivindicant canvis en totes aquelles causes objectives i necessàries que demanin una regularització. Amb aquest pacte, hem acordat el que hem acordat, però en cap cas és una renúncia a les reivindicacions laborals i socials pendents sinó, com dèiem, una continuació de la feina feta fins ara.

Això no és un joguina **La guerra comença en una moqueta**

Text i fotografies de Plàcid Garcia-Planas, periodista

A la moqueta de la fira d'armes més gran del món, que se celebra cada dos anys a la ciutat de la llum: París. Es diu Eurosatory, és més gran que el nostre Mobile i no hi pot entrar tothom: només els que venen armes (i complements infinits), els que les compren, els espies (els costa tant, dissimular-ho!) i els periodistes degudament acreditats (incapaços de sentir la magnitud de la tragèdia).

He viscut, des de fa deu anys, cinc edicions d'aquesta fira. Hi vaig perquè soc reporter de guerra i vull veure com es venen i compren les bales i els míssils que després veuré disparar en paisatges llunyans. O no tan llunyans.

Si els números de l'Arcadi Oliveres desmenteixen radicalment que el cicle armamentístic sigui un valor positiu en la vida econòmica del món, la sensualitat del marxandatge d'aquesta fira d'armes confirma –també radicalment– que alguna cosa falla en l'ésser humà.

Soldat

El fabricant de la primera pistola de la Primera Guerra Mundial continua fabricant pistoles.

Gavrilo Princip va assassinar els hereus de l'imperi austrohongarès amb una pistola FN Herstal, una fàbrica belga encara ara capdevantera en fusells i subfusells. Cada any tenen un gran estand a la fira d'armament de París i m'hi vaig apropar. Els potencials clients acaraven els seus fusells, els seus gallets, sense bales... clic, clic, clic.

«A FN Herstal ens prenem molt seriosament les nostres responsabilitats socials –deien en un fulletó. Els nous productes s'han desenvolupat per maximitzar el reciclatge i reduir l'impacte ecològic».

També s'enorgullien de ser l'única companyia del món que dissenya i desenvolupa l'arma i la munició que dispara aquesta mateixa arma. El logotip de la marca –les lletres F i N en estil vuitcentista entrelaçades– continua sent el mateix que Princip va tocar amb la seva mà en estrènyer a Sarajevo el gallet.

Què en pensen del 1914? Vaig voler preguntar-ho als seus empleats, però no va caler. En l'escrit dels seus 125 anys d'excel·lència, FN Herstal recordava –amb molta fredor i un punt d'orgull– que el príncep hereu va ser assassinat amb una de les pistoles que ells fabriquen, «un acte que va precipitar el conflicte». Vint milions de morts a la Primera Guerra Mundial. I més de cinquanta milions a la Segona Guerra Mundial.

A l'estand de Rohde & Schwarz –fabricant alemany d'equips de comunicació per a tancs i caces bombarders– regalaven diminuts peluixos verds amb casc militar i ulls. A l'etiqueta del petit monstre hi havia un advertiment tipus pipa de Magritte: «Això no és una joguina». Com si els míssils que envoltaven el petit monstre sí que ho fossin, de joguines.

Patria

El primer míssil és la paraula. Perquè a la fira d'armament de París tot és per a la «defensa», la «seguretat», la «protecció». Sembla que aquí ningú no té la més mínima intenció d'atacar ningú, i només la companyia nord-americana Raytheon reconeix que els seus projectils són «letals».

«Som el camí més curt cap a la veritat absoluta», diu l'eslògan de Bofors Test Center, una companyia sueca especialitzada a perfeccionar la trajectòria de projectils i míssils. Va ser fundada per Alfred Nobel. Sí, el creador del Premi Nobel de la Pau.

–Els vostres missatges comercials són fascinants... *Som el camí més curt cap a la veritat absoluta...* Molt il·lustratiu –li vaig comentar a un dels suecs que atendien a Bofors.

–Oh, gràcies! Són obra d'un equip de màrqueting suec. Els suecs, saps?, no hem tingut cap guerra des de 1814. Ets periodista? Què t'interessa, exactament? –va preguntar mirant la meua acreditació.

–De tant en tant vaig a alguna guerra. Veig com esclaten els míssils i també m'interessa veure com es venen –el suec em va mirar amb intensitat, com si volgués preguntar-me què se sent en l'altre cantó del mirall... *la veritat absoluta*.

–Interessant, molt interessant. Vine a veure'ns si passes per Suècia –i em va lliurar la seva targeta.

El primer míssil és la paraula. El principal constructor finlandès de tancs té un nom molt pràctic per a aquest negoci. Sis lletres que serveixen per a disparar des de qualsevol país a qualsevol altre: es diu Patria. El nom va ser triat en votació pels mateixos treballadors entre diverses paraules preseleccionades. Imprès en la bossa negra que regalen –elegant com la bossa d'una botiga del passeig de Gràcia– sembla un poema. Un poema fosc.

En una edició de la fira, a Patria li va caure una de les grans lletres que marquen el seu estand i, per unes hores, sobre els seus tancs es llegia *Paria*.

Bomba

Aquesta és una fira amb sensibilitat.

Nammo és una gran fàbrica escandinava de petits projectils i en la publicitat mostrava la seva nova i brillant bala *eco-friendly* travessant l'aire d'un bucòlic camp: l'arbre i les flors es reflectien en la bala... *Non Toxic Ammunition*.

Aquesta fira és un festival de marxandatge, començant pels objectes de goma antiestrès. La francesa NYCO –lubrificants per a la batalla– els regalava en forma d'avió de combat. L'estatunidenca Bose –amplificadors de guerra– en forma de tanc. La també estatunidenca Aerojet Rocketdyne –propulsors per a coets i míssils– directament en forma de bomba.

El hòlding europeu MBDA, *missile systems*, regalava xupa-xups en forma de míssil. L'alemanya Weisensee ofería les minipuntetes de míssil que produeixen: les podies agafar com en un pica-pica. L'alemanya Rheinmetall –Metalls del Rin– regalava petites catifes d'ordinador amb la imatge de la munició que fabrica, perquè el ratolí faci pessigolles als seus projectils de morter.

El kaláshnikov, un fusell d'assalt, és l'arma de foc més produïda de la història: més de 100 milions d'unitats. Mai un objecte ha matat tants humans. Però el seu estand era diminut. Dels gairebé 200.000 metres quadrats de la fira, l'empresa russa només n'ocupava tres.

L'estand de TRB, fabricant de pistoles de la part sèrbia de Bòsnia, inquietava, i molt. Però no era clar si el més inquietant era la ciutat que acull la fàbrica –Bratunac, on es va organitzar la massacre de Srebrenica, la pitjor a Europa des de la Segona Guerra Mundial– o el nom de la seva nova pistola: Vampir.

Un dels productes estrella de la companyia txeca CZ era l'Scorpion EVO 3 A1, un subfusell «extraordinàriament agradable per a l'usuari». Tot un homenatge –confessava en el fullet– a «aquests invertebrats de la classe dels aràcnids, coneguts per la seva extraordinària resistència a la radioactivitat, les temperatures extremes i armats amb un agulló verinós en l'elevada cua».

T'hi podies acostar, sostenir l'Scorpion –descarregat– a les teves mans, posar el dit en el gallet i fer clic, clic, clic... com van fer Sherif i Said Kouachi un any abans d'aquella edició de la fira en la revista satírica *Charlie Hebdo* i en un supermercat jueu. Amb un subfusell Scorpion, entre altres armes, van matar disset persones. En la mateixa ciutat de la fira.

La companyia sud-coreana Poongsan exposava les seves brillantíssimes bales ordenades en vitrines amb il·luminació focal. Com si desaparessin amb diamants.

–Sembla un aparador de Tiffany's –vaig dir a Eom, una de les hostesses.

–Gràcies. Les polim a fons –va respondre.

Pantone

De quin color vol que li pinti les parets?... Quin caça bombarder vol per fer la guerra? Hindustan Aeronautics Limited ven els seus helicòpters de combat i caces bombarders com si fos un pantone que s'obre per mostrar les intensitats que ofereix. No de colors, sinó d'atacs.

En els estands de la fira d'armaments de París tot són solucions... *Food Solutions, Metallic Solutions, Combat Solutions, Vision Solutions, Textile Solutions, Pyrotechnic Solutions...* Solucions per a tot menys per a la mort, que és l'única cosa que no té solució. Així que, entre tantíssim complement per a guerrar guai, em vaig preguntar si alguna empresa o corporació exposava taüts o bosses de plàstic per als soldats morts. Perquè, al cap i a la fi, amb raó o sense, el que s'exposa en aquesta fira serveix per matar i els soldats cauen en els camps de batalla, oi?

–Hello. Hi ha algun stand que exposi taüts o bosses de plàstic per cobrir els cadàvers dels soldats? –vaig preguntar en anglès a una bella hostessa francesa anomenada Sophie que atenia en un punt d'informació.

–Coffin (taüt)... Sí, això és on es posen els bebès, no?

–No. És just el que ens posem en l'altre extrem de la vida.

–Ah, ja!... –va somriure sorpresa–... miri aquí –i em lliura el catàleg, de grandària d'una guia telefònica, de tota la fira.

–Com es diu taüt en francès? –vaig preguntar.

–Cercueil –va respondre.

Em vaig posar a buscar en el catàleg de la fira...

Gestion du champ de Bataille ... Soutien logistique et industriel... Triage des blessés et évacuations sanitaires...

Vaig fer un volt per aquesta última zona, però res, no apareixia cap taüt, cap factoria de plàstics amb cremallera per al final del camí. Tot donant voltes, vaig veure un stand amb tota mena de caixes de fusta per al combat. Semblaven pretaüts. L'empresa es deia Clip-Lok SimPak.

–Hola. Tenen taüts? –vaig preguntar a un atent afrikàner anomenat James.

–No. Una vegada ens ho vam plantejar. Es necessita fer un estudi de mercat. I li asseguro que, si ens hi poséssim, fariem taüts d'excel·lent qualitat.

Caramel

En cada edició de la fira d'armament, Bofors Test Center –la companyia sueca especialitzada a perfeccionar la trajectòria de projectils, la que té per lema «Som el camí més curt cap a la veritat absoluta»– ofereix caramels en el seu stand.

I què és la veritat absoluta? La precisió i l'efectivitat del projectil. «El cor del nostre negoci és provar qualsevol producte que contingui substàncies explosives», diuen.

Bofors ha guanyat totes les batalles: «Derrotant l'impossible des de 1886», diu el seu eslògan. Tot el que hi ha a la fira d'armament de París respira a això, a guerres que sempre es guanyen.

–Vostès porten molt de temps en aquest negoci, oi?

–vaig comentar a un dels empleats de Bofors.

–Sí. Vam néixer el mateix any que la Coca-Cola.

–Un negoci perillós?

–Això sí que és perillós. Comences menjant-te'n un i no pares –em va dir l'empleat tocant-se la panxa i mirant els caramels que ofereixen.

Tota la tragèdia d'aquest immens mercat es resumeix en la frase impresa en l'embolcall del petit caramel:

«Benvinguts a l'infern». **LT**

Article compartit amb la revista Sud

Prevenir l'estrès laboral a l'empresa

Eduard Salvador, Oficina Tècnica de Prevenció de Riscos Laborals (OTPRL)
UGT de Catalunya

L'estrès és una d'aquestes paraules que cada vegada és més present a la nostra societat i a les nostres vides. Vivim en entorns cada cop més estressants, en ciutats cada vegada més grans i atapeïdes, amb sorolls i problemes de mobilitat, amb treballs més exigents i que ens demanen més dedicació, amb horaris esgotadors, amb més exigències de qualificació i ús de noves competències i habilitats personals o professionals, amb la necessitat de fer servir tecnologies de la informació i comunicació (TIC) que ens exigeixen un aprenentatge i reciclatge continus... A més, les càrregues i els ritmes de treball augmenten, ja que les retallades i les reduccions de personal fan que s'hagin d'assolir més objectius i millors resultats amb menys personal. Les reestructuracions de personal i els acomiadaments, ja siguin individuals o col·lectius, estan a l'ordre del dia i la precarietat i la inestabilitat provoquen també incertesa, que és també una font d'estrès.

Segons la Campanya Treballs saludables 2014-2015 «Gestionem l'estrès», de l'Agència Europea per a la Seguretat i la Salut en el Treball, l'estrès i els riscos psicosocials són la segona causa de baixa laboral a la Unió Europea (després dels trastorns musculoesquelètics), i suposa entre el 50 i el 60% de totes les jornades laborals perdudes; afecten anualment quaranta milions de treballadors i suposen per als seus països membres un cost de cent vint mil milions d'euros a l'any en despeses sanitàries, sense comptar la pèrdua de productivitat, que afecta el 28% dels treballadors i treballadores europees.

Per aquest motiu, la normativa de prevenció de riscos inclou també els factors psicosocials i la prevenció de l'estrès a la feina dins dels seus objectius per garantir la seguretat i la salut de les persones, i considera la psicociologia aplicada com una

disciplina més de la prevenció de riscos laborals. A més, l'Acord interconfederal per la negociació col·lectiva (2005) incorpora també en un annex l'Acord marc europeu sobre l'estrès laboral, on es recullen criteris de referència i pautes d'actuació per a la prevenció de l'estrès a les empreses.

Tot i així hem de dir que les empreses, sobretot les petites, són encara reticents a gestionar de forma correcta aquests riscos. A Catalunya, segons dades de l'Institut Català de Seguretat i Salut Laboral (ICSSL, 2021), el 94,2% de les empreses encara no han portat a terme una avaluació específica de riscos psicosocials. Per aquest motiu, l'Estratègia catalana de seguretat i salut laboral 2021-2026 ha inclòs com a objectius reduir l'exposició dels riscos psicosocials per sota de la mitjana europea (objectiu operatiu 3.2) i potenciar-ne la recerca (objectiu operatiu 7.2).

Què és l'estrès laboral?

Considerem l'estrès laboral com un procés de desequilibri entre les demandes i la capacitat de resposta de la persona que es manté més enllà de les seves forces i capacitat de resistència. La Comissió Europea (2000) defineix l'estrès relacionat amb el treball com «**el conjunt de reaccions emocionals, cognitives, fisiològiques i del comportament a certs aspectes adversos o nocius del contingut, de l'organització o de l'entorn de treball. És un estat que es caracteritza per alts nivells d'angoixa, amb la sensació freqüent de no poder fer front a la situació.**»

Si bé és cert que l'estrès és inherent a la vida quotidiana i que existeix un estrès bo (eustrès) que d'antuvi ha permès la supervivència de la nostra espècie, des de la salut laboral i la prevenció de riscos hem de tenir molt present que l'estrès també és la resposta del nostre cos a un estat de tensió excessiva i

permanent que té greus efectes sobre la salut i la qualitat de vida dels treballadors i treballadores, a més de tenir un impacte econòmic en les empreses i la societat en el seu conjunt pel que fa a les baixes, l'absentisme, la productivitat, la qualitat, etc.

Així doncs, l'estrès és un concepte complex que combina diferents aspectes de la situació i de les relacions interpersonals amb factors individuals, com ara la percepció que té la persona de la situació i dels recursos propis o les seves estratègies d'afrontament. Malgrat tot, les causes més habituals d'estrès relacionades la feina i en què, com veurem, s'ha de centrar la prevenció de riscos laborals, es deuen a aspectes del contingut de les feines i d'organització del treball sobre els quals pot intervenir l'empresa.

Què pot ocasionar l'estrès laboral?

Com hem dit, la resposta d'estrès depèn en part de les demandes de la situació, i en part de les habilitats, recursos o forma de comportar-se la persona.

Les demandes de la situació constitueixen el que anomenem **estressors o, també, factors psicosocials**, que inclouen tot tipus de característiques del treball i de la seva organització susceptibles de provocar estrès, com ara:

- Demandes de treball excessives que sobrepassen la capacitat d'adaptació.
- Treballar a molta velocitat o en terminis molt ajustats.
- Falta de control i autonomia sobre la feina.
- Falta de definició de funcions i responsabilitats (ambigüitat de rol).

- Demandes contradictòries o incompatibles amb els valors (conflictivitat de rol).
- Falta de qualificació o de formació que obliga a fer grans esforços d'adaptació.
- Falta de participació en la presa de decisions.
- Relacions personals conflictives, ja sigui entre companys o amb els caps.
- Estils de direcció i supervisió inadequats.
- Grans responsabilitats que poden generar situacions d'estrès si la persona sent que no controla les situacions que es poden generar.
- Falta de desenvolupament professional i de possibilitats d'aplicar els coneixements.
- Deficients condicions del lloc de treball (soroll, il·luminació, temperatura, etc.).
- Horaris de treball inadequats o pauses insuficients que no permeten recuperar la fatiga.
- Realització de tasques perilloses pel contingut mateix de la feina o per les condicions en les quals es realitza.
- Violència física o psicològica (agressions, atracaments, assetjament, etc.).
- Inestabilitat a la feina.

A més de les demandes, també cal destacar la importància que tenen el **suport social** i el **control sobre el propi treball** com a factors moduladors o amortidors de l'estrès en l'àmbit laboral. Si la persona desenvolupa una feina amb altes exigències, però l'organització del treball permet disposar de recursos i exercir un cert control de la situació, es pot prevenir l'estrès, i fins i tot la feina pot suposar un repte i ser motiu de motivació i satisfacció. Passa el mateix amb el suport social de superiors i companys; si és adequat, amorteix l'estrès

que ocasionen les altes exigències i el baix control, però si no en tenim o és insuficient, és un nou factor d'estrès afegit als que ja tenim.

També hem dit que les **característiques personals** modulen les intencions i les conductes de l'individu i influeixen en la producció d'estrès. Dins d'aquesta categoria entrarien, sense pretendre fer una llista exhaustiva, els trets de personalitat i de conducta, les aspiracions i necessitats de la persona, les expectatives i els valors.

La formació, experiència i capacitats també constitueixen recursos importants que s'han de tenir en compte, així com la condició física i els hàbits de salut, ja que també influeixen en la capacitat per a enfrontar-se a l'estrès.

Quins efectes té l'estrès sobre la nostra salut?

L'estrès és la resposta de l'organisme a un estat de tensió excessiva i permanent, que va més enllà dels límits de resistència de la persona i l'esgoten i la fatiguen. El sobre esforç constant, la tensió emocional i/o intel·lectual, un ritme vertiginós de vida i manca de temps, etc., tot això afecta la persona en diferents àmbits:

Les **respostes físiques en l'organisme** són molt variades, poden afectar diversos sistemes i donar lloc a trastorns i malalties:

- Gastrointestinals: úlcera pèptica, problemes digestius, gasos, intestí irritable, colitis ulceroses.
- Cardiovasculars: hipertensió arterial, angina de pit, infart, arrítmies cardíques, migranyes i mal de cap.
- Respiratoris: asma, respiració accelerada, dificultat en la respiració, sensació d'opressió al pit, síndrome d'hiperventilació.
- Endocrins: hipoglucèmia, diabetis, hipertiroidisme, hipotiroïdisme, síndrome de Cushing.
- Sexuals: impotència, ejaculació precoç, vaginisme, coit dolorós, alteracions del desig sexual.
- Dermatològics: picors, èczemes, sudoració excessiva, alopecie, psoriasi, acné.
- Musculars: tics, enrampades, contractures, rigidesa, dolors musculars (lumbàlgies), alteracions en els reflexos musculars.

- Altres: cefalea tensional, dolor crònic, insomni, trastorns immunològics (grip, herpes, etc.), falta de gana, artritis reumatoide.

A **nivell cognitiu** l'activació reiterada de la resposta d'estrès afecta la forma de processar la informació i la percepció: preocupació excessiva, incapacitat per prendre decisions, sensació de confusió, incapacitat per concentrar-se, dificultat per mantenir l'atenció, sentiments de falta de control, sensació de desorientació, oblit freqüent, bloquejos mentals, hipersensibilitat a les crítiques, expectatives negatives, pensaments preocupants i/o distorsionats, etc.

L'activació i l'alerta sostinguda afecta a **nivell motor i de conductes**: estat d'alerta, irritabilitat, parlar de pressa, tremolors, quequeig, imprecisió a l'hora de parlar, precipitació a l'hora d'actuar, explosions emocionals, veu entretallada, menjar excessivament o falta de gana, conductes impulsives, riure nerviós, badalls, tensió a les mandíbules, mossegar-se les ungles, etc.

El manteniment de la tensió pot provocar l'aparició de **trastorns mentals i malalties associades a l'estrès**. Entre els més freqüents hi trobem: trastorns del son, ansietat, pors i fòbies, addicció a drogues i alcohol, depressió i altres trastorns afectius, alteració de les conductes d'alimentació, trastorns de la personalitat i trastorns assertius i en les habilitats socials (dificultat per iniciar una conversa, per dir que no i mostrar desacord, bloqueig i evitació de les relacions socials, passar desapercebut).

L'estrès té efectes molt negatius per a la salut. Per aquest motiu, des de la UGT considerem que cal incloure els trastorns mentals i del comportament en el llistat de les malalties professionals i fer les avaluacions psicosocials dels llocs de treball. En l'actualitat la immensa majoria d'aquests trastorns no es detecten o es deriven a la salut pública. Només en casos molt determinats s'arriben a reconèixer com a accidents de treball, però normalment cal arribar a la judicialització d'aquests casos amb el consegüent perjudici que suposa això per a les persones afectades.

Què podem fer per prevenir o reduir l'estrès laboral?

Les possibles mesures preventives que es poden adoptar davant l'estrès van en dues direccions diferents, però són complementàries. La primera és actuar sobre els factors psicosocials relacionats amb l'organització del treball i el contingut de les tasques, és a dir, fer prevenció sobre l'origen. La segona consisteix a actuar a nivell individual sobre les actituds, percepcions i conductes, és a dir, proporcionar a les persones els recursos necessaris per a un bon afrontament de l'estrès.

Per descomptat, l'actuació sobre l'organització pot acompanyar-se de tècniques d'intervenció sobre la persona. No obstant això, no té sentit actuar sobre ella (a través de promoció de la salut, campanyes d'estils de vida o tècniques de relaxació) sense actuar sobre l'origen del problema, és a dir, l'organització. Qualsevol intervenció hauria de començar per l'organització. Plantejar un programa d'intervenció sobre l'estrès laboral requereix que la Direcció reconegui la necessitat de modificar determinats aspectes organitzatius, en cas contrari qualsevol intent es veurà abocat al fracàs.

Entre les possibles estratègies d'intervenció **sobre els factors organitzatius** que provoquen estrès podem destacar:

1. Distribuir les càrregues de treball de forma equitativa i oferint recursos i temps per a la seva execució.
2. Fomentar la presa de decisions i l'autonomia permetent que la persona utilitzi les seves habilitats en la resolució de problemes (illes de treball, grups semiautònoms, autoregulació del temps, etc.).
3. Proporcionar una descripció acurada dels llocs de treball amb les funcions i responsabilitats.
4. Vetllar per un espai i condicions ambientals adequades al treball que es realitzi.
5. Horaris de treball compatibles amb la vida extralaboral, torns rotatius estables i predictibles.
6. Establir canals de comunicació i participació adequats que permetin aportar idees relacionades amb el seu treball (cercles de qualitat, bústia de suggeriments, grups de treball).

7. Afavorir les relacions i la interacció social entre les persones per fomentar les comunicacions, la cohesió dels grups, el suport social i l'ajuda directament relacionada amb la feina.
8. Comprovar que les assignacions de treball siguin compatibles amb les capacitats i recursos del treballador, i facilitar la seva recuperació després de tasques amb altes exigències.
9. Assegurar-se que les tasques tenen sentit, estimulen i permeten el desenvolupament dels treballadors i l'ús de les seves capacitats.
10. Promoure l'estabilitat laboral i fomentar el desenvolupament de la carrera professional.
11. Augmentar la informació i la formació de les treballadores i treballadors.

També podem anar a les estratègies per actuar **en les persones**, centrades a proporcionar recursos d'afrontament, principalment amb tècniques de respiració i de relaxació, gestió de les emocions, aprenentatge d'habilitats socials i fomentar comportaments assertius. Tampoc hem d'oblidar-nos de la importància que té l'exercici físic, una alimentació saludable i una adequada higiene de la son per reduir els efectes de l'estrès.

En definitiva, i en conclusió, hem d'abordar l'estrès en l'àmbit de l'empresa igual que abordem la resta de riscos de seguretat, higiene o d'ergonomia. Malgrat que els riscos psicosocials puguin passar més desapercebuts i ser menys evidents que la resta, no són menys rellevants, i generen unes despeses molt importants en termes de pèrdua de salut i de qualitat de vida, així com en costos econòmics i de productivitat de les empreses. **LT**

Campanya amb el suport del Departament d'Empresa i Treball

El projecte Barnahus posa l'infant víctima d'abusos sexuals al centre

Amb la col·laboració de la Generalitat de Catalunya

Des que la unitat integrada d'atenció a infants i adolescents víctimes d'abusos sexuals va obrir el juliol de 2020 a Tarragona, ja ha atès al voltant de 300 casos. Barnahus (casa dels infants, en islandès) és un model d'atenció als abusos contra la infància que és habitual als països nòrdics. El servei, pioner a l'Estat, aplega en un sol espai diferents recursos i un equip professional pluridisciplinari per evitar que les víctimes d'abusos sexuals hagin de recórrer les diverses instàncies que intervenen en aquests casos.

Tal com explica la consellera de Drets Socials, Violant Cervera: «**Es tracta d'un recurs que posa l'infant víctima d'abusos sexuals al centre**

perquè permet treballar, en un espai amable, tots els serveis d'atenció que necessita. Són els diversos actors (Mossos, Justícia, Salut, etcètera) els qui es desplacen a aquest espai, en comptes de fer anar el nen o la nena a diverses instàncies», ha subratllat Cervera.

D'aquesta manera, la víctima només ha d'explicar els abusos que ha patit una vegada a un equip professional especialitzat, que s'encarrega exclusivament del seu desenvolupament i recuperació. Així s'evita la revictimització mitjançant la coordinació de totes les parts implicades en el procés i s'ofereix al nen o nena i a la seva família un entorn agradable perquè se sentin ben acollits.

Drets Socials comptarà amb 13 serveis per millorar l'atenció integral als infants i adolescents víctimes d'abusos sexuals

Des que va obrir Barnahus a Tarragona, la detecció de casos d'abús sexual en infants i adolescents al Camp de Tarragona s'ha triplicat respecte de la mitjana de Catalunya. No és que a Tarragona hi hagi més agressions sexuals a infants, és que ara se'n notifiquen més, gràcies a la feina de prevenció i detecció de les situacions d'abús, així com de la mirada multidisciplinària i interdepartamental amb què treballa l'equip de la unitat integrada d'atenció a infants i adolescents víctimes d'abusos sexuals del Departament de Drets Socials.

Vistos els bons resultats del servei a Tarragona, i per tal de continuar treballant per millorar la prevenció, la detecció, el tractament

i la persecució dels abusos sexuals a infants, el Departament de Drets Socials estendrà la xarxa d'aquests equipaments a tot el territori, amb un total de 13 Barnahus, almenys un per vegueria.

El centre té l'aspecte d'una llar perquè els infants i les seves famílies el reconguin com un espai amigable. Hi ha sales d'espera separades per protegir la privacitat de l'infant i equipades amb mobles, joguines, revistes, llibres, etcètera, adients a l'edat i necessitats dels usuaris petits i grans. Totes les habitacions del servei estan insonoritzades i són accessibles i es garanteix la traducció quan sigui necessària. A la Barnahus treballa a temps complet un equip psicossocial i altres professionals que s'hi

desplacen quan cal, o que hi connecten per videoconferència per evitar que sigui la víctima i la seva família qui hagi de recórrer les distintes instàncies que intervenen en aquests processos.

El projecte Barnahus implica cinc departaments del Govern. El principal impulsor n'és el Departament de Drets Socials —mitjançant la Direcció General de l'Atenció a la Infància i l'Adolescència—, però en coordinació amb Salut, Educació, Justícia i Interior.

La ciutadania del Camp de Tarragona pot accedir al servei de Barnahus mitjançant el telèfon d'Infància respon (116 111).

Més informació, al web
<https://dretssocials.gencat.cat/barnahus>

Des que va obrir l'equipament a Tarragona, s'ha triplicat la detecció de casos respecte de la mitjana de Catalunya

xxiv Certamen Fotogràfic «El treball i els oficis»

Fernando Morales Clavijo, *Girl with yellow flowers*, Millor autor – Pin blau FIAP

René Kuipers, *Rosalien*, Medalla de Plata PSA

«La fotografia és una lluita. L'enemic és el temps i el vences quan aconsegueixes congelar-lo en el moment adequat, evitant que alguna cosa que parla de tu i del que està passant mori i desaparegui per sempre».

Cristina García Rodero

Virgilio Hernando Vañó, *Luces y sombras*, Medalla de Bronze FCF

Kam Wing Lam, *Trapped*, Diploma

Un grup d'entusiastes companys de la Unió de l'Anoia, l'Alt Penedès i el Garraf va forjar, ja fa més de trenta anys, una iniciativa extraordinària: la convocatòria del concurs fotogràfic dedicat al món laboral anomenat «El treball i els oficis». La

proposta recollia la tradició històrica del sindicalisme d'atorgar a la cultura un valor de formació personal, de desenvolupament integral dels treballadors i treballadores, alhora que materialitzava la dimensió col·lectiva d'un projecte de disseny

global. Es basava en la certesa que el sindicat és un interlocutor que s'emmarca en un concepte determinat de societat i, com a tal, es planteja intervenir en el camp cultural.

L'empresa es va presentar complexa, però també dinàmica, i va anar progressant dia a dia, any rere any. Portar el concurs a escala

internacional l'any 2011 va proporcionar un volum més important d'obres fotogràfiques, però sobretot més riquesa social en

poder obtenir imatges del treball a diferents països reflectides per la mirada d'artistes de diferents indrets de tot el món.

Françoise Morio, *Le quincailler*, Diploma

Francisco Javier Coca Ávila, *El Tiempo en mis manos*, Diploma Chairman

Fernando Morales Clavijo, *Young surma*, Millor autor – Pin blau FIAP

Carmen Pascual Soler, *Lu époque*, Medalla de Bronze FAF

Risto Raunio, *Sleeping emperor*, Menció PSA

Volker Meinberg, *Krill Colored Pants*, Medalla d'Or

Luis Aracil Roux, *En el aire*, Medalla de Plata CEF

Finalment, la inquietud de diferents salons internacionals els va fer decidir a unir esforços per donar-se a conèixer millor. El certamen, consolidat com un dels més prestigiosos del seu camp, es va incorporar al projecte Circuit Ibèric de Fotografia, amb Guadalajara, Berga i Antequera,

aplegant els diferents camins que han seguit cadascun dels salons de forma individual, però units per la passió per la fotografia.

Un dels resultats més rellevants ha estat també l'obtenció d'un recull històric d'imatges impactants sobre l'evolució del treball i els oficis al

llarg dels anys, un testimoni excepcional del procés de transformació del sector. Així ho reflecteixen les gairebé 4.000 fotografies de 254 autors i autores procedents de quaranta països que s'han presentat aquest any al concurs. [LT](#)

Volker Meinberg, *Port Lockroy 12*, Medall d'Or FIAP

Jesús Manuel García Flores, *Beehive Building*,
Menció PSA

Xavier Rafanell Jacas, *Eleccions COVID*, Diploma Chairman

El plaer i el deure moral de fer donacions

Xavier Barberà i Mir

El dia a dia de les societats benestants ens porta indefectiblement a acumular coses: portem roba, en tenim per quan fa fred, per quan fa calor; seiem al sofà, hi posem coixins; dormim al llit, ens calen mantes, llençols; guarnim les nostres parets amb quadres, els nostres prestatges amb figures, etcètera. A més, les nostres inquietuds ens fan adquirir els respectius objectes de desig: si ens agrada llegir comprem llibres, si ens agrada viatjar comprem records dels llocs on anem, si ens agrada cuinar comprem estris...

Cada objecte que tenim és un objecte viscut i la vivència que ens pot transmetre té molta vàlua, malgrat que a priori no ens ho sembli. Per tant, quan dones a un altre una cosa que ja no fas servir estàs fent un acte de resurrecció, de renaixement; i si aquesta cosa té un valor intrínsec, es multiplica exponencialment. Un paper, posem per cas, és un full i res més. Ara bé, si aquest paper, per exemple, és la partida de naixement del meu besavi, ens aporta una informació valuosa: com es deia, la data, el lloc i qui eren els seus pares.

Els nostres pisos, calaixos i lleixes estan plens d'informació que el dia de demà, força o molt

llunyà, poden ser d'utilitat a algú. Així es repesquen avantpassats, sabem com eren els nostres carrers fa cent anys o descobrim històries que desconexíem.

El 2019 vaig poder fer personalment una sèrie d'importantes donacions a diferents llocs. Aquestes donacions les va causar la mort de la mare, el març de 2018, i el consegüent buidatge

del pis familiar per posar-lo a la venda. Els meus pares, atesos els seus perfils, van guardar moltes coses. El meu pare era una persona molt culta: multidisciplinari, poliglòt, apassionat per la història, devorador de llibres i incansable reivindicador de la memòria del seu pare, el músic Josep Barberà Humbert. Per altra banda, la mare era una persona de gust, amant de

la decoració, dels objectes delicats i dels viatges arreu.

Atesa l'enorme dimensió del que hi havia al pis dels pares, vaig optar per classificar-ho per àmbits. Per una banda, tot el que tenia a veure amb el meu avi (partitures, cartes manuscrites, notes per a conferències...) ho vaig donar a la Biblioteca de Catalunya (BDC), seguint així les donacions que el

meu pare, traspassat el 2004, havia fet en vida. Allò aliè que el meu avi havia conservat i que el meu pare havia custodiat també ho vaig lliurar a la BDC: diaris i revistes de l'època, programes de mà, retalls de premsa, etcètera. En la mateixa línia, al Museu de la Música de Barcelona vam donar la batuta de l'avi, dues ulleres i dues medalles.

Ja he esmentat que el pare era un amant de la història, de tota en general. Però molt particularment de l'etapa que va des de la Segona República fins a la Transició, passant per la Guerra Civil, l'exili i la dictadura. Tenia nombrosos llibres al respecte, que foren lliurats a l'Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme, la qual té una biblioteca especialitzada en memòria històrica.

A part d'interessar-se per la música, pel món agrari, per la història i per la química, el pare era un lector empedreït. Llegia, i tenia, quasi de tot, tant en català com en castellà: novel·les, gramàtiques, biografies, poemes, guies de viatges, contes, tractats, revistes, etcètera. Gran part d'aquesta biblioteca fou donada a l'ONG Llibre Solidari, una entitat de caràcter altruista que rep gratuïtament llibres de segona mà i que els ven a preus molt assequibles. Els guanys van a parar a causes socials.

Pel que fa a mobiliari, objectes i guarniments, molts foren donats a la Fundació ACIS (Associació Catalana per a la Inserció Social), concretament a la botiga que tenen al carrer Astúries: L'Encant de Gràcia. És un establiment que accepta elements de segona mà donats altruísticament, com vam fer nosaltres, per tal de vendre'ls de manera raonable i sense ànim de lucre. Els guanys van a parar a joves sense recursos, a nois amb necessitats i a alumnes amb problemes econòmics.

Aquesta fou la meua experiència, la qual qualifico de gratificant. Tinc la sensació d'haver escampat saber, coneixements i història. Em consta que ja hi ha estudiosos que han demanat examinar part de la donació; espero que cada cop n'hi hagi més. Pensar que algun llibre, disc o moble ara està sent utilitzat per una altra persona em satisfà. Té una segona vida, té un nou començament.

La prudència de no llençar, la virtut de repassar i el valor de preservar. Aquestes tres actituds són les que hauria de tenir present tothom si es troba en la tessitura d'haver de buidar una casa, un pis o una oficina.

Imagineu-vos, per uns instants, que algú hagués llençat les pintures que van trobar de Van Gogh. Hauria pogut passar, ja que el pintor va morir en la penúria i només el pas dels anys li donaren la consideració de geni. Penseu quina trilogia ens hauríem perdut si ningú hagués portat a publicar *Millennium*, de Stieg Larsson, novel·les escrites pel suec, apilades al seu estudi i descobertes un cop ja havia mort.

Preservem la memòria material dels nostres avantpassats per connectar-los amb el futur a través d'experts, especialistes o simples interessats. Els hi devem, ens ho devem. Feu-ho, us ho agrairan, us ho agraireu a vosaltres mateixos i us ho agrairà ves a saber qui, més endavant.

També la fundació Engrunes fou receptora de coses dels pares. De manera similar a l'ACIS, Engrunes recull objectes dels donants, els ven i amb el que en treuen ajuden persones i famílies en risc d'exclusió social. En el nostre cas, ho vam portar a la botiga que tenen al carrer Mallorca de Barcelona.

Vull esmentar també la tasca que duen a terme a l'Arxiu Gavín, Centre de Documentació de Cultura Popular i Religiosa de Catalunya, ubicat al monestir de les Avellanes. Hi vam donar dotzenes de felicitacions de Nadal, de recordatoris de difunts i d'estampetes de verges i sants.

APROFITA ELS TEUS DESCOMPTES!

1) Introdueix al navegador
**www.ugt.cat/
descomptes**

2) Entra a
**Crea un
compte i
registra-t'hi**

3) Un cop
registrat,
**gaudeix de tots
els descomptes**

PER PORTAR TOTS ELS DESCOMPTES AL TEU MÒBIL, UN COP T'HAGIS REGISTRAT:

1) Entra a l'App Store
o a Google Play,
descarrega't
l'aplicació **VIP
District** al teu telèfon

2) Introdueix el nom
d'usuari i contrasenya
que has creat per a
**DESCOMPTES UGT DE
CATALUNYA**

3) **Enhorabona,**
ja tens tots els
descomptes
disponibles al
mòbil!

«La màscara no menteix mai»

Antonio Esqueda

Fotografies de Vicente Zambrano, CCCB (CC BY-NC-SA)

Agraïm a Jordi Costa, co-comissari de l'exposició i guia durant la nostra visita, i a l'equip de difusió, les facilitats per accedir a la informació i als recursos gràfics

L'exposició del CCCB ens invita a reflexionar sobre l'estratègia de l'engany —o no— que s'amaga darrere d'una màscara, un objecte propi de gairebé totes les cultures, protectora de la identitat. La mostra ens descobreix que el que ocultem sota una aparença diferent és molt més ric que el que ens imaginem a primera vista. Elegint una màscara, potser volem amagar

la nostra individualitat, però estem triant una determinada personalitat. Mentim, enganyem o ens reinterpretem? El co-comissari de l'exposició, Jordi Costa, explica que «tendim a relacionar la màscara amb el concepte de perill, clandestinitat i foscor, però aquesta té molts significats diferents». La modificació del comportament que provoca convertir-nos en éssers anònims, podria ajudar a augmentar

aquesta inquietud, «Quan et poses una màscara surt la teva part més pulsional. Et veus capaç de fer coses que sense màscara no faries». Així i tot, els conceptes són encara molt més amplis. Per exemple, en temps de pandèmia, quan l'ús de la mascareta era obligatori, un rostre nu ens inquietava. El nas i la boca, tapats, eren una garantia de defensa davant la malaltia o la mort.

«Les màscares serveixen per comunicar-nos amb el que és invisible, però també posseeixen un component subversiu i clandestí. Darrere la màscara, a l'empara del que no es veu, la nostra identitat queda en secret i som capaços de fer realitat els desitjos més prohibits amb una certa seguretat. La màscara no és passat, com tampoc no menteix»

—Servando Rocha

L'exposició

«La màscara no menteix mai» traça un recorregut a través dels usos polítics de la màscara en la modernitat i aborda els sistemes de control sobre el rostre, les resistències culturals a la identificació, la defensa de l'anonimat, les estratègies de terror en l'acte d'ocultació o la manera que tenen els dolents, els herois o heroïnes i els dissidents de mostrar-la com a símbol identitari. El nostre món no es pot entendre sense màscares i emmascarats, i encara menys en el moment actual, en què una pandèmia ens va obligar a viure darrere d'elles.

A partir de l'assaig *Algunas cosas oscuras y peligrosas. El libro de la máscara y los enmascarados*, de Servando Rocha, aquesta

exposició ofereix una història subterrània del darrer segle i mig sota el signe d'una màscara dessacralitzada, que s'infiltra dins del paisatge polític com a instrument al servei de perversos exercicis de poder o com a eina per a la construcció identitària en l'activisme polític i les lluites socials.

Entre el Ku Klux Klan i Pussy Riot s'estén, així, un repertori heterogeni de rostres emmascarats rere els quals s'amaga no només una identitat, sinó també l'origen d'alguns fenòmens que defineixen el nostre present, com les *fake news*, la conspiranoia o els mecanismes de control biopolític.

Estructurada en set àmbits que funcionen com set relats tancats, però connectats subterràniament per reveladores recurrències temàtiques i iconogràfiques, «La màscara no menteix mai» combina una àmplia selecció de material documental i recursos audiovisuals amb objectes que permeten entendre tant la polisèmia de la màscara (passamuntanyes de Pussy Riot, caputxes de protestes feministes, màscares de lluitadors mexicans, màscares antigàs, màscares Perchta del folklore austríac...) com la singularitat dels diversos contextos en què l'ocultació del rostre ha adoptat un caire polític (objectes maçònics, la càmera i la cadira utilitzats en el sistema antropomètric d'Alphonse Bertillon, pamflets activistes, armes...).

Els àmbits

La visita ens introdueix el tema amb una màscara considerada la més antiga coneguda, del neolític, un objecte màgic que transforma qui la porta, fet que ens fa suposar que comunica amb allò que és desconegut, misteriós. Després ens en mostra altres exemples nord-europeus, màscares que reforcen identitats grupals/col·lectives, per transmetre/reproduir episodis mítics, utilitzats en rituals... Els portadors, són qui controlen l'accés i la interpretació de l'ordre establert?

1. «Carnaval salvatge». Són els precursors del Ku Klux Klan, els Bold Knobbers, agrupacions d'homes «benestants», «vigilants» de Missouri, estat fronterer entre els EUA del nord i del sud, després de la Guerra Civil (1861-1865). Adopten màscares per defensar la llei i l'ordre no garantits pels poders fàctics (corruptes). Basen la seva estratègia de terror en una vestimenta rudimentària d'inspiració carnavalesca que emulava presències demoníaqes. Es normalitza la violència i la mort com a eina extrajudicial per reforçar la llei i per intimidar persones contràries als seus interessos socials i econòmics. Grups posteriors adopten les tàctiques (màscares + violència) per motius religiosos/morals, com a reacció de control sobre persones migrades durant el creixement expansiu del país. La màscara és una eina per viure al marge, impunement, en les cavalcades o marxes nocturnes per «corregir» injustícies.

Origen KKK: «White Caps», el 1837 (abans de la Guerra Civil dels EUA), grup que vetllava per les normes religioses i socials, castigant amb violència i mort i atacant contrincants laborals/econòmics. Després de la GC, el KKK es formalitza com a grup terrorista que lluita pel control polític als estats del sud contra polítics i polítiques que alterarien l'ordre establert. La segona manifestació del KKK, després de 1915, adopta una ideologia més identitària: ataca allò «no-blanc», catòlics, estrangers... Encoratjat

per representacions fictícies (*The Clansman*, 1905; *The Birth of a Nation*, 1915) són la representació d'un fenomen mortalment real. L'aspecte que adopten és d'un exèrcit homogeni i cohesionat de soldats coberts per uns emblemàtics uniformes blancs.

2. El rei dels fantasmes.

Ficció de fantasia francesa, resposta contra el control facial policial amb l'excusa de definir els trets de la criminalitat. Fantômas és un personatge subversiu que capgira aquest concepte. És una identitat fluida o bé absent, per tant, una no-identitat. Els dadaistes n'adopten el seu imaginari per a la seva missió antiartística, com a reacció contra la I Guerra Mundial i

els interessos de les burgesies nacionalistes/colonialistes europees.

3. El gran frau. La falsa representació de la maçoneria feta per Léo Taxil (pseudònim del prolífic escriptor Marie Joseph Gabriel Antoine Jogand-Pagès), o com les notícies falses s'estenen i es converteixen en una concepció acceptada del tot malgrat no ser verídica. A pesar que l'escriptor va admetre que tot havia estat una gran mentida, tant la literatura com la cultura popular van representar els maçons com a figures emmascarades, perpetuant una falsa pista que es va superposar a la realitat.

4. El cabaret espectral. Enmig de la Primera Guerra Mundial, apareixen màscares representatives del conflicte: les màscares antigàs, una espècie de prevenció contra els efectes mortals de la guerra, i les màscares «cosmètiques» que amaguen rostres desfigurats, resultat de desastres físics però no mortals. L'any 1916, al Cabaret Voltaire de Zuric, els fundadors del

dadaisme conjuraven els horrors de la guerra europea a través del ball salvatge, i utilitzaven les màscares com a element fonamental de la seva fascinació per tot el fet primitiu en oposició a la «raó» genocida encarnada per l'experiència traumàtica del conflicte bèl·lic: la destrucció. Les màscares originàries de regions colonials són utilitzades per a representacions de dansa, com a elements transformadors.

5. La lluita. A Mèxic, *lucha libre* de Rudos contra Técnicos, un teatre/espectacle esportiu on s'escenifiquen lluites entre les forces mítiques del bé contra el mal. L'element de la màscara (que ambdós lluitadors poden portar, o no), va ser adoptat pel personatge Superbarrio, creat per l'Asamblea de Barrios, una organització que lluitava per l'habitatge assequible per a persones que el van perdre després del terratrèmol massiu a la ciutat de Mèxic, el 1985. També dona suport a lluites sindicals i de justícia social. Un altre lluitador rebel emmascarat va ser el Subcomandante Marcos, portaveu

de l'Ejército Zapatista de Liberación Nacional, que usava la màscara com a element «anonimitzador», o bé com una manera de representar el «Tots som Marcos».

6. Prohibit desaparèixer.

Continuant amb el vessant de resistència política/cultural/social, representació d'*V for Vendetta*, novel·la gràfica distòpica a l'època del Regne Unit thatcherià. Reivindica la figura de Guy Fawkes, símbol de resistència antimonàrquica britànica (és irònic que un dels objectius fos reinstaurar un rei catòlic a Anglaterra), capturat gràcies a un comunicat anònim (més ironia). La imatge dissenyada pel còmic la va fer servir el grup Anonymous, que neix per defensar la llibertat d'expressió, a favor de la independència d'internet, contra tots els sistemes de censura governamentals i, després, com a moviment tecnològic antiautoritari. Però també com a protesta contra l'església de la Cienciologia. Pussy Riot, emmascarades rebels, popularitzen l'ús de les màscares com a símbol del col·lectiu

feminista, que combat les polítiques nacionalistes de la Rússia de Putin.

7. Apocalipsi. Covid-19. Les imatges de les ubiqües mascaretes són molt similars a les que han quedat com a testimoni d'anteriors epidèmies de pesta, còlera o grip espanyola. Les màscares ofereixen una protecció individual i, per extensió, col·lectiva, mentre que neixen protestes en contra de qui es defineixen com a antiautoritaris, però no procomunitaris. La màscara, servia per poder manifestar físicament una intenció que promou interessos específics? Sense màscara, podem amagar millor les nostres intencions verdaderes?

Najat El Hachmi

Quan escriure és sinònim de llibertat

Rosa M. Puig-Serra i Juan A. Zamarripa

Fotografies de J.A.Z.

Najat El Hachmi va néixer a Beni Sidel, un poble de la serralada del Rif al nord del Marroc, el 1979, en el si d'una família musulmana. Quan tenia vuit anys es va reunir amb el seu pare, que havia emigrat un temps abans a Catalunya. Es va traslladar a Vic, ciutat on va créixer i va estudiar fins a cursar Filologia Àrab a la Universitat de Barcelona. Va començar a escriure a dotze anys i no ha parat de fer-ho. La publicació del seu primer llibre, Jo també sóc catalana, data del 2004. El 2008 va guanyar el Premi Ramon Llull amb L'últim patriarca, també premiada amb el Prix Ulysse i finalista del Prix Méditerranée étranger 2009. Aquesta novel·la ha estat traduïda a deu llengües. El 2011 va publicar La caçadora de cossos. Amb

La filla estrangera (2015) va obtenir el Premi BBVA Sant Joan i el Premi Ciutat de Barcelona. De Mare de llet i mel (2018), la filòloga Mita Casacuberta en va dir: «Hi ha tres personatges femenins a la literatura catalana: la Mila, la Colometa i la Fàtima». A l'assaig Sempre han parlat per nosaltres (2019) denuncia les múltiples trampes i formes de discriminació que pateixen les dones. La versió castellana de Dilluns ens estimaran, la seva nova novel·la, ha rebut el Premi Nadal. Ha conreat també el camp de la novel·la juvenil publicant, Rebel Nur. Col·labora en diferents mitjans de comunicació i pronuncia conferències de manera habitual a diversos països. Actualment, resideix a Barcelona i viu exclusivament de la literatura.

Quan parlo amb persones més grans, d'aquí, resulta que coincidim en moltes coses, perquè també fa quatre dies que les dones havien de lluitar contra realitats molt bàsiques i també pesava molt la condició social d'on procedien

Bona part de les persones arribades en diferents fluxos immigratoris a casa

nostra els últims anys han arrelat

de manera estable. Catalunya s'ha transformat de manera natural en una societat cada cop més rica i diversa que ha estat capaç de construir un espai comú, del qual la cultura en surt clarament beneficiada.

En el camp literari, un nou repte narratiu ha irromput amb força. Dones, amb un discurs molt clar, procedents del nord d'Àfrica, protagonitzen un espai que cada cop té més interès. La narrativa magribina en català –o traduïda al català– planteja molts desafiaments, entre els quals el d'afrontar les tesis feministes postmodernes. L'escriptora catalana Najat El Hachmi hi és una de les figures més representatives. La seva trajectòria vital no ha estat còmoda. De nena la van traslladar a un país del qual ho desconeixia gairebé tot, començant per la llengua. Es va casar a vint anys per poder marxar de casa sense provocar un trencament radical. Al cap de poc temps, essent una mare molt jove, es va divorciar. Immigrant, dona i de classe baixa, tenia clar que volia escriure sabent que no tindria ajudes, al mateix temps que havia de lluitar contra la incomprensió familiar, el patriarcat i el racisme.

La seva biografia reflecteix una història de lluita constant no gens fàcil. Les seves circumstàncies personals –origen, gènere i classe– l'han portat a haver d'encarar molts fronts diferents alhora. S'ha sentit sola en alguna ocasió?

Sí, hi ha hagut moments en què m'he sentit sola, moments de no saber ben bé on poder agafar-me. Però he anat descobrint, al llarg del camí, aliances amb diferents persones, i això ha estat una part sorprenentment positiva: trobar complicitats amb gent que potser no comparteix al cent per cent tot el que has passat, però que t'entén perfectament. Per exemple, quan parlo amb persones més grans coincidim en moltes coses, perquè aquí també fa quatre dies que les dones havien de lluitar contra realitats molt bàsiques i també pesava molt la condició social d'on procedien. El procés migratori que hi va haver als anys seixanta té molt en comú amb l'actual: ens hem reconegut. En general, m'hi he sentit molt ben acollida en el moviment feminista. A més, cada cop més coincideixo

amb dones d'origen marroquí que han passat per experiències molt similars. Moltes són lectores meves i això acaba de donar sentit a tot el que he estat fent al llarg dels anys. Veus que no estàs parlant a títol individual, i que explicar aquesta experiència i donar-li nom em serveix a mi, i també pot servir a altres dones.

En la seva literatura hi ha una part d'autobiografia. Exposar-se públicament no deu ser fàcil.

En alguns llibres hi ha molts elements autobiogràfics, però també d'altres que no ho són. No escric pensant que estic escrivint la meua història. Relato la història de persones que estan en un context concret que no ha estat explorat des de l'escriptura. És una manera d'entendre el món que t'ha tocat viure. Jo no tinc gens d'interès a explicar el que em passa a mi en l'àmbit particular; intento trobar allò que em connecta amb la resta de gent. És clar que el teu propi material el tens més a mà, no has de demanar permís a ningú per fer-lo servir, però no tot el que escric, encara que ho sembli, és autobiogràfic. De vegades, fins i tot, no sé on s'acaba el que és meu i el que no ho és. Amb l'escriptura genero records de vivències que no he viscut. És confós, però no és patològic (*riu*).

Com i quan se li desperta la consciència de la desigualtat entre homes i dones? A quina etapa de la seva vida?

Se'm va despertar molt abans de venir. Llavors no podia posar nom al que m'estranyava, però observava coses que em semblaven desconcertants. Vaig néixer i créixer en un poble on les separacions entre homes i dones estaven molt establertes. Veure que hi havia aquests dos mons diferenciats, recordo que em feia pensar. Els nens érem els únics que podíem anar d'un món a l'altre. Les dones, que tenien un paper tan important en les nostres vides, després eren tractades com nenes petites, eren infantilitzades, no tenien la possibilitat de sortir de casa. Hi ha un instint natural, una reacció, quan som petits, de rebutjar allò que ens sembla injust. Jo ho vivia així. Veure que hi havia moltes

coses que la meva mare no podia fer, el seu patiment, em va fer pensar molt. Després, en viure jo mateixa aquesta discriminació va acabar d'obrir-me els ulls.

Vostè pot contemplar dues realitats alhora. Com està evolucionant el moviment feminista al Marroc? Té unes condicions semblants a les èpoques més complexes d'aquí?

El Marroc té un règim no democràtic, s'assembla molt a l'Espanya del franquisme. La religió té una importància cabdal dins el sistema polític i legal, hi ha lleis discriminatòries que tenen l'arrel en la religió. És una societat tremendament classista, amb unes elits molt poderoses i una majoria de la població absolutament empobrida. El moviment feminista té les dificultats derivades d'aquestes condicions d'un país on no es reconeixen drets fonamentals.

El procés migratori que hi va haver als anys seixanta té moltes coses en comú amb l'actual

Tanmateix, quan parlo de dones musulmanes, em refereixo sobretot a les dones que estan aquí. Una de les meves reivindicacions és que es prengui consciència que «dona i islam» no és una referència a països llunyans, sinó a la nostra societat. Moltes noies, moltes nenes i moltes dones, que són ciutadanes nostres, pateixen la discriminació que suposa créixer dins d'un entorn determinat, però de vegades semblen invisibilitzades en els discursos feministes.

Faig distinció entre dos tipus de feminismes que estan en el debat ara mateix: el feminisme més universalista, més clàssic, el que he mamat en les lectures i els referents, i un altre que tendeix a una deriva més identitària de compartimentar el feminisme. En el cas de les dones musulmanes, tolera els elements de discriminació que pateixen, en comptes d'incloure'ls a la lluita. És curiós, perquè és un feminisme que es penja la medalla d'inclusiu i obert, però en realitat el que fa és perpetuar les opressions contra les dones que formen part de diferents col·lectius. Així ho expliquen moltes noies joves que estan molt actives a les xarxes i que fan trobades i xerrades

feministes, que estan lluitant contra aquesta discriminació: «Nosaltres no comptem, sembla que no hi siguem». La trampa rau en el fet que un feminisme que es presenta com a no-racista, actua de forma contrària. La indiferència també acaba sent còmplice de les discriminacions.

La lluita de les dones en el nostre país, ajudarà les dones del Marroc d'alguna manera?

El feminisme serà útil per a les dones de països on no hi ha democràcies en el moment que tingui poder de debò, quan sigui hegemònic. Com que és un corrent que influeix sobre la societat, sembla que tingui aquest poder, però en realitat no és així. Encara no tenim una política feminista real. Això es nota molt en les relacions internacionals. Es fan pactes amb països on sabem que discriminen de manera salvatge les dones, i aquest fet queda relegat en un segon terme. La qüestió no sembla important. Llavors ens adonem que, fins i tot tenint dones feministes en política, no hem aconseguit que la política sigui feminista. Per exemple, es fan negocis amb l'Àrab Saudita, o amb el mateix Marroc. No em refereixo en l'àmbit particular. Parlo de governs. Podrem ajudar des d'aquí les dones marroquines quan la nostra prioritat d'igualtat entre homes i dones no sigui només a Occident. Quan no siguem ni còmplices ni indiferents a aquestes coses.

Considera que el patriarcat ha trobat una gran excusa en la religió —o en les religions— per continuar perpetuant les discriminacions de les dones?

Les tres religions monoteistes que tenim a l'entorn del mediterrani són patriarcals perquè van néixer en societats patriarcals. No podrien haver estat d'una altra manera. No sé si és l'excusa o una de les arrels profundes de la discriminació de la dona. Han determinat la cosmovisió que tenim del món on nosaltres som ciutadanes de segona i la nostra paraula val menys que la d'un home, i les nostres vides estan supeditades al poder masculí. No podem rescatar res d'aquest sistema.

Ha notat una involució de l'islamisme? En el cas que sigui així, aquest integrisme, està repercutint en les famílies que viuen a Europa?

Més que una involució, ens trobem davant d'un fenomen nou que les famílies immigrants no el vam conèixer a l'origen, sinó a Europa. Ja s'estava difonent quan nosaltres hi vam arribar. Jo vaig descobrir l'islamisme fonamentalista a Vic als anys noranta, molt abans que el meu poble d'origen n'hagués tingut cap influència. Aquest fenomen, el fonamentalisme, convenç els creients que adoptin un estil de vida que va molt en contra de la societat en la qual estan vivint i del món en general. Afecta coses tan bàsiques i conflictives com l'accés a l'espai públic, o a les feines. Té una obsessió malaltissa amb el control de les dones. En part és una reacció contra l'alliberament de la dona. És una proposta que, d'acord amb la religió, intenta que moltes de nosaltres renunciem a la nostra pròpia llibertat i a la igualtat per poder ser bones musulmanes. Si no acceptem aquestes normes, és que no ho som.

L'integrisme s'està escampant molt i el que em resulta més preocupant és la important influència que està tenint sobre la gent jove. Visito moltes escoles i instituts i crec que és un problema molt greu, que en algun moment ens esclatarà a la cara sense que li hàgim volgut donar importància. Veus joves repetint punt per punt tots els arguments dels fonamentalistes, sense saber ni tan sols que ho estan fent ni d'on ve el que ells estan defensant. Però també em trobo amb joves no musulmans que s'aferren a una altra proposta fonamentalista: la de l'extrema dreta. Repeteixen els mateixos arguments de Vox sense saber-ho, gairebé paraula per paraula. No hi ha gaire preocupació per l'existència d'aquest fenomen. Es deixa que vagi a més sense intervenir en l'àmbit educatiu. Seria crucial fer alguna cosa per prevenir contra aquestes influències.

Estem en un món cada cop més polaritzat. L'increment dels discursos racistes de l'extrema dreta provoquen que creixi l'islamisme?

Són dos fenòmens que es produeixen en paral·lel. L'islamisme no té una agenda d'acord amb l'extrema dreta, té una agenda basant-se

en els seus propis objectius, que són aconseguir que les persones d'origen musulmà residents a Europa no es puguin pensar més que com a musulmanes i que, per tant, la seva identitat es relacioni únicament amb el fet religiós. A més, hi ha alguns sectors d'aquest fonamentalisme que en fan un projecte polític, perquè una de les seves finalitats és que aquesta presència de l'islam a Europa acabi articulant-se en un poder polític. És una agenda molt clara, identitària, fonamentalista i podríem dir que és d'extrema dreta. Si tenim llocs on la gent no troba resposta a les seves problemàtiques econòmiques i que pateixen segregació, abraçar el relat identitari sembla que sigui l'únic que queda, perquè també hi ha molta decepció de les polítiques.

Vostè actualment viu de la literatura, és una persona estimada, la criden per fer conferències, els seus llibres són èxits de venda, són premiats... En algun moment s'ha sentit discriminada des del punt de vista racista?

És clar, molts cops! Vaig estar molt protegida a l'escola. Allà tots érem més o menys de diferents llocs, tots estàvem en la mateixa situació. Ens podíem insultar pel nostre origen, i després tu li tornaves a l'altre (*somriu*). Va ser en el moment de sortir de l'entorn educatiu quan vaig començar a descobrir les típiques dificultats en l'àmbit laboral, en la recerca de vivenda, en moltes més coses... Tens la sensació que, per molt que t'hi esforcis, el sostre no és de vidre, sinó de formigó. Recordo molt l'època de buscar feina i no aconseguir-ne. No podia accedir a allò

Una de les meves reivindicacions és que es prengui consciència que quan parlem de dona i islam no estem parlant de països llunyans, sinó de la nostra societat

A través de l'escriptura, he pogut desfer una mica tots els embolics que tenia, anar ordenant la meva realitat

que era imprescindible per poder alliberar-me com a dona. Prens molta consciència que el treball remunerat t'allibera, però veus que no pots treballar o que les teves feines són molt precàries, perquè és el que et toca per origen. Llavors aquesta llibertat queda neutralitzada, senzillament perquè no es pot.

Després, hi ha els racismes del dia a dia. Encara em parlen moltes vegades en castellà, i a poc a poc, i a vegades, fins i tot, cridant perquè els entenguis (*riu*). És una cosa... mira!, amb què convius. El racisme perillós és el que té poder sobre la teva vida, evidentment. El racisme de les actituds quotidianes molesta, però si algú t'ha de llogar un pis, o t'ha de donar feina, o t'ha de tenir en compte pel que sigui... aquí és quan ho sents més. També hi ha racisme en el món de la cultura, que és un espai que sembla que sigui més obert, però que et fa que hagis de demostrar molt més que altres. Hi ha un moment que sembla que els llibres, a tu, te'ls escriguin (*riu*).

Quan va sentir que havia deixat de ser una estrangera? Hi ha un moment determinat en què es produeix el clic?

Hi ha un moment que deixa de preocupar-te el tema. Perquè ja tens clars els teus vincles, la teva família, les teves pertinences a nivell molt particular. La gent que estimes i que t'estimen són la teva pàtria més important. Evidentment, la ferida sempre hi és, i de vegades hi ha situacions que fa que s'obri. Per exemple, a mi em va doldre moltíssim tot el que ha passat amb els refugiats d'Ucraïna; no perquè els hagin atès —no sé fins a quin

punt, perquè una cosa són els discursos mediàtics i l'altra és la pràctica—, sinó perquè la reacció ha estat molt diferent de la que va haver-hi en el seu moment amb els sirians i altres països. En el mateix moment que es deia que s'acollirien tots els ucraïnesos, es donava una pallissa a un negre a la tanca de Melilla. Fets com aquests em reobren les ferides. Com pot ser que realment hi hagi aquesta geopolítica tan obertament racista? Com és que no ens fa gens de vergonya? A sobre ens diuen que és normal que et sentis més proper d'algú que tens més a prop, però Ucraïna està molt més lluny que el Marroc! No és una qüestió de proximitat geogràfica, és una qüestió purament racista. És l'expressió més clàssica i vergonyosa del racisme.

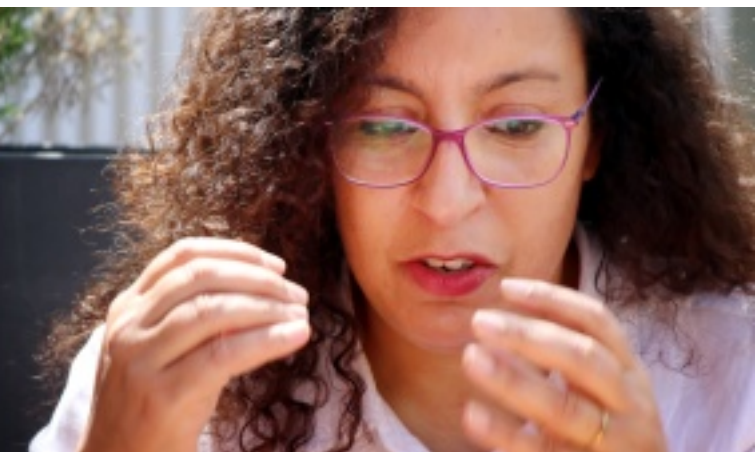
«Escriure em fa lliure», ha dit en alguna ocasió. La literatura l'ha ajudat?

Molt. Primer, com a lectora. Jo vaig néixer en un món amb bastantes limitacions i la lectura em va permetre obrir-me a moltes realitats, a experiències noves, a altres consciències i a una manera de veure les coses molt diferent de les que jo podia tenir amb el meu dia a dia. També la lectura em va donar l'eina més important que tinc, la del llenguatge literari.

A través de l'escriptura, he pogut desfer una mica tots els embolics que tenia, anar-me ordenant la meva realitat. És una manera de gestionar. M'ha ajudat a gestionar les pèrdues i els traumes, que també és important. L'escriptura no és només un instrument, és part de qui soc, és el que soc.

Vostè ha reflexionat molt sobre el llenguatge. Català, castellà, amazic... com els relaciona? Hi ha similituds?

La meua llengua materna és l'amazic. No se sap gaire, però és la tercera llengua materna més parlada a Catalunya. El català i el castellà són llengües molt properes, però l'amazic és una llengua oral, bàsicament, que no connecta amb les altres. Té molts préstecs de l'àrab sense ser-ne una variant. Aquest ha estat un element més que m'ha obligat a investigar i reflexionar molt sobre el llenguatge. Des de petita, sense diccionaris ni ajudes de cap mena, m'havia d'espavilar per distingir-ho i per entendre els seus mecanismes, per pensar sobre les llengües. Ha estat un procés molt

interessant i apassionant. D'aquí que gaudeixo molt amb el llenguatge. De vegades quedo fascinada per les expressions. Cada llengua és una història, un llegat de la història. Les llengües evolucionen com un riu que ens arriba a nosaltres i que continuarà després de nosaltres.

Moltes vegades ha denunciat que la correcció política del llenguatge amaga certes realitats i reivindica dir les coses pel seu nom.

Els eufemismes serveixen per disfressar la realitat i per canviar l'imaginari. Quan diem, per exemple, població «en risc d'exclusió social», sembla que la gent estigui «a punt de ser exclosa»: això és mentida. Hi ha molta gent que ja ho està, d'exclosa. Si parlem de pobresa i de pobres, ens estem referint a una cosa molt concreta i tots sabem exactament què vol dir. Tenim unes desigualtats cada cop més accentuades, amb una població que està patint molt per qüestions econòmiques. Prefereixo intentar trobar un llenguatge que estigui més al servei de la realitat que no pas al servei d'una determinada visió ideològica o política. Jo no em dec a la política. Em dec a poder dir les coses com són, el millor que pugui, i no veure com es disfressen. Però és difícil, hi ha un llenguatge que, de mica en mica, es va infiltrant. L'exercici consisteix a intentar reapropiar-se'l per poder continuar dient les coses com vols.

Hi ha un procés pel qual han passat molts creadors: sortir de la pròpia comunitat per poder viure-la amb certa distància, i tornar-hi després a fer de testimoni. Com a escriptora, ha viscut aquesta tensió?

Crec que quan escric sempre hi ha tensió, però que va més enllà de les identitats particulars. Intento entendre la vida mateixa a través del procés d'escriure. Cada cop que parlo sobre alguna cosa em distancio de les persones que formen part d'aquesta ruta. És una carrera de fugida contínua. Vas sortint del grup del qual procedeixes i acabes en una comunitat molt diferent, la que es forma amb els lectors. He trigat molts anys a adonar-me que aquesta és la meua comunitat. Va més enllà que les identitats particulars. Per això, després de l'escriptura, quan tornes a trobar-te —si és que hi tornes— amb un context determinat, ho observes de manera molt diferent, tens la sensació d'haver après alguna cosa sobre el seu significat profund.

Quins inputs rep dels lectors? Com pensa que s'interpreta la seva obra?

Faig moltes xerrades i assisteixo a clubs de lectura, i estic a Instagram, de manera que tinc molt contacte directe amb els lectors. La lectura de la meua obra no és meua, la lectura és propietat del lector; la visió del món i l'experiència del lector, el seu bagatge, entra en el joc de la interpretació del que jo escric. No la puc qüestionar. Jo no sé com reaccionen, no sé exactament què estan vivint quan ho estan llegint. Precisament, aquesta distància entre el que jo escric i el que tu llegeixes és el que és interessant, aquí hi ha un fenomen que no es pot explicar.

Com veu les noves relacions polítiques actuals entre Espanya i el Marroc?

Se li ha confiat al Marroc la tasca de vigilar la frontera amb Europa, se li demana que freni la immigració, sense preguntar-li com ho durà a terme. És preocupant. Hi ha persones al Marroc, per exemple, procedents de països subsaharians que estan sent tractades de manera salvatge. S'externalitza la gestió de la immigració sense voler saber en quines condicions, fent veure que tu no vulneres els drets internacionals. Estan provocant que sigui un altre que tracti la gent de manera poc humanitària. És molt hipòcrita.

Ahora, com deia abans, no pots penjar-te la medalla de ser un govern feminista i després avalar països on, com al Marroc, existeix el delictes d'adulteri, no es reconeixen els fills nascuts de mares solteres, no es pot avortar, continuen existint els matrimonis infantils i està penada l'homosexualitat... Som germans d'un règim així? Amb els fets, més que no amb les paraules, demostrem quina mena de polítiques fem.

Hem demanat a diferents representants d'àmbits diversos del món social i cultural que adrecessin una pregunta a Najat El Hachmi. Aquí en tenim el resultat.

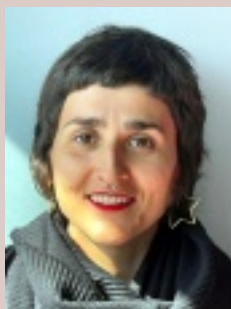
Andreu Claret, periodista i escriptor. Va ser director de l'Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed) i va dirigir la revista *Afkar-Ideas*, dedicada al Magrib i l'*Anuari de la Mediterrània*.

Quin paper ha tingut la seva condició d'escriptora exitosa en la seva trajectòria vital i en la seva gestió de les identitats compartides?

L'escriptura ha estat l'eina que he tingut per poder entendre tota aquesta complexitat. A nivell més personal, el fet de poder convertir-me en escriptora m'ha ajudat a curar moltes ferides, a denunciar les ferides del masclisme i a curar les ferides del racisme.

Elena Álvarez, portaveu d'Avalot, joves de la UGT de Catalunya.

Es pot ser feminista i portar el cabell tapat per religió o per pressió social? Creu que les dones que segueixen, en un moment donat, les normes marcades per l'heteropatriarcat són menys feministes i menys lliures? O pot ajudar això, en un moment determinat, a la nostra lluita?

Ser feminista és estar en contra de qualsevol mena de discriminació cap a la dona. La contradicció no és tant entre ser feminista i anar amb el cap tapat, sinó ser feminista i defensar que les dones hàgim d'anar amb el cap tapat. Aquesta és la veritable contradicció. Hi ha moltes dones que estan lluitant i que per circumstàncies es veuen obligades a tapar-se. El que denuncio més és el discurs sobre el mocador, més que no pas les dones que el pateixen i que en són víctimes.

Lluís Cabrera, fundador del Taller de Músics. Autor, entre altres obres, de *Catalunya serà impura o no serà*.

Està d'acord en segons quins relats que fan molt èmfasi en la diversitat? No creu que amaguen certa predilecció per segmentar la societat cap a compartiments estancs?

Fa temps que tenim una deriva comunitarista. Hem agafat aquest model de societat en el qual cada grup s'ha d'organitzar o s'incentiva que s'organitzi en funció de la seva procedència. Aquesta no és la via adequada per tenir una societat cohesionada. Anar fent petites tribus dins del conjunt és contraproductiu i, a més, significa més desigualtat i discriminació, perquè encara que es vesteixi de respecte a la diversitat, no deixa de ser una forma sofisticada d'amagar la discriminació i l'exclusió, més que no pas la inclusió.

Laura de Andrés, periodista i escriptora; autora, entre altres, de *Diaris del Somorrostro*.

Llegint els seus llibres, és evident que és una dona que lluita per la llibertat. L'èxit és difícil de pair? Ha hagut de bregar contra la síndrome de la impostora, que en aquest cas és doble per ser dona i marroquina?

És triple, perquè també vinc de classe social baixa; si vingués de l'elit marroquina (hi ha molts escriptors que procedeixen d'aquesta classe social), potser seria diferent. És difícil, sí, perquè hi ha molta gent que et fa creure que tot t'ho han regalat; tu saps el que és patir per arribar a tot, perquè estem parlant d'un camí molt llarg i amb moltes etapes. Em salva tornar a la feina, a l'escriptura, i continuar. Perquè tampoc no puc deixar d'escriure. He de conviure amb els dubtes, però suposo que tots ho hem de fer. **LT**

AFA: nou mesos d'autogestió

Joan Tudela, escriptor i periodista

Reeditem aquest article publicat al diari Avui fa més de quaranta anys. L'autor de l'article és l'escriptor i periodista Joan Tudela, que va ser responsable de l'Àrea de Llengua i Comunicació de la Fundació Josep Comaposada entre el 1996 i el 2009 i subdirector de la revista de cooperació Sud, i que quan va escriure'l, als vint-i-cinc anys, era membre de la comissió executiva de la UGT de Barcelona. Avui dia, l'autogestió no forma part de l'agenda ideològica del sindicalisme ni de l'agenda ideològica de l'esquerra política. Però no sempre ha estat així. L'autogestió no és un tema menor en la història del pensament socialista català. Als anys setanta del segle passat, com aquell qui diu abans-d'ahir, l'autogestió era una de les principals senyes d'identitat ideològica de Convergència Socialista i del PSC-Congrés, partits en què va militar l'autor de l'article que ara reeditem. Aquesta publicació, però, vol ser sobretot un homenatge als homes i dones d'AFA dels anys 1978 i 1979, alguns dels quals ja no són entre nosaltres, que van protagonitzar una de les poques experiències d'autogestió obrera que hem viscut a casa nostra després de la guerra.

L'autogestió no és conciliable amb la propietat privada dels mitjans de producció, de manera que és lògic que, ara i aquí, no n'abundin els casos. El de Tallers AFA n'és un. Val a dir que el seu greu problema laboral, amb el ressò polític que ha tingut de retruc, ha bandejat davant l'opinió pública l'extraordinària experiència de nou mesos d'autogestió obrera, de juny del 78 a març del 79.

Quan la patronal es desentengué d'AFA, tot seguit van plegar quasi tots els directius i quadres tècnics. Llavors la plantilla d'aquesta fàbrica barcelonina, actualment d'unes tres-centes persones, decidí de fer rutil·lar l'empresa en règim d'autogestió, que cal no confondre ni amb cogestió ni amb control obrer.

Era el comitè d'empresa qui posseïa les funcions normalment pròpies del consell d'administració. Havia estat democràticament elegit feia un any i, per voluntat pròpia, tornat a posar a votació a gener, en què fou reelegit amb petits canvis.

Les orientacions generals acordades pel comitè eren concretades pels càrrecs directius. Per a la seva elecció hom confeccionava una llista de trenta-cinc noms a partir de l'opinió dels entesos tècnicament i dels directament afectats en cada cas.

L'assemblea de treballadors ho debatia i els aprovava o no, en el qual cas els substituïa per altres.

Tres eren els criteris a tenir presents per a triar els nous directius. Primer, arrelament: que pertanyés a ser possible al mateix departament a coordinar. Segon, capacitat: que tingués vàlua tècnica per a exercir la responsabilitat que se li encomanava. Tercer, categoria humana: el tracte amb els companys, la solidaritat i generositat que mostrava. Cal afegir que el fet d'ascendir no els representava cap mena d'increment salarial, de manera que a l'etapa autogestionada d'AFA es va operar una forta reducció del ventall salarial.

Així, doncs, la direcció de l'empresa a tots els nivells ha estat democràtica, però no pas desordenada, ja que s'arribà a nivells de coordinació superior als del període capitalista d'AFA. La qualitat del treball —motors per a electrodomèstics— no solament es mantingué, sinó que va millorar: l'índex d'acceptació dels motors fou del cent per cent, mentre que a l'època anterior hi havia d'un 1 a un 3 per cent de devolució per defectes. La nova situació també influí decisivament en l'absentisme i el sabotatge, maldecaps dels capitalistes d'arreu i que no són pas consubstancials als obrers,

sinó més aviat inherents al capitalisme, com semblen suggerir les dades d'AFA. La mitjana d'absentisme, situada en un 9 per cent, va descendir fins a un 1 per cent, ja que han estat els mateixos treballadors, en saber-se amos del fruit del seu esforç, els qui criticaven als companys les baixes per malalties fingides, les falses llargues malalties, etc. En el període anterior, hi havia en alguns casos una considerable despreocupació per l'acabat del producte —la qual cosa no deixa de ser una forma de sabotatge— i, de tant en tant, coincidint amb augments injustos del ritme de treball, s'havien produït alguns sabotatges directes i clars contra les màquines. En l'etapa

autogestionada, això ha estat del tot impensable.

A més a més, és interessantíssim de constatar com, a causa de tot plegat, desaparegué absolutament el fenomen dels «pilotes», «xivatos», «escaladors», etc. Perquè aquests comportaments no tenien cap sentit ni utilitat, ja que els càrrecs eren revocables en qualsevol moment i accedir-hi implicava un nivell d'exigència superior en el treball —és a dir, donar exemple— i calia comptar sempre amb la confiança dels companys i companyes que es coordinaven. (Això, és clar, no pot pas succeir en un règim com el dels països de l'Est, on «pilotes» i companyia continuen existint, fomentats no

pas per la patronal i els seus executius, sinó per la burocràcia estatal).

En definitiva, en el terreny humà, va augmentar molt la solidaritat de classe i les bones relacions personals entre la plantilla. Han estat nou mesos farcits d'anècdotes que parlen de l'esmentada solidaritat. Com a exemple, el cas d'una ocasió en què una treballadora fou víctima al carrer de la clàssica «estrebada» en què li fou arrabassada la mesada i, de seguida, una col·lecta entre els companys i companyes va fer-li recuperar el sou sense cap problema.

En el marc de la nova escala de valors vigent al llarg del període autogestionari, cal remarcar la

Agència EFE

prioritat donada a les qüestions socials damunt les salarials. Així, trobant-se en plena lluita no renunciaren a les vacances, que realitzaren el proppassat mes d'agost i també per cap d'any, i en canvi establiren una congelació salarial voluntària de quinze mesos, com una contribució més a fer rutllar l'empresa.

D'altra banda, es comprovà que existia un excés de personal indirecte, és a dir, aquell que no està directament vinculat a la producció. Concretament, de directius n'hi havia tres vegades més dels necessaris, i d'administratius, quatre, a més a més dels llocs de treball «decoratius», excessos que foren corregits.

L'experiència d'AFA no hauria estat possible sense el nivell previ de consciència de classe i l'elevat índex d'afiliació sindical de la plantilla, ja que UGT en primer lloc i CCOO en segon apleguen el 85 per cent del cens. Això ha estat reforçat per l'existència de bons quadres sindicals (Irurtia, Doyagüez, Nicolás Díez, Lumeras, Isabel Lloro i molts d'altres) i per les relacions entre les seccions d'UGT i CCOO, que han estat presidides per la consciència compartida que hi havia un objectiu comú —important i difícil— que era el de salvar l'empresa i, per tant, els llocs de treball.

Cal ser realista, però, i reconèixer que no tot han estat flors i violes. És a dir, que les

dificultats no han estat solament externes, sinó també internes. No podia ser d'altra manera, perquè l'opressió cultural —i tot allò que comporta— que ha patit al llarg del franquisme la classe obrera —i particularment la dona treballadora— no es pot esborrar totalment en nou mesos, tot i que Déu n'hi do com s'ha avançat, com ha quedat explicat. També cal anotar que, en un principi, no es comprenia plenament per tothom la utilitat dels llocs de treball no manuals i els de direcció, dificultat motivada per anys de treball alienat, en què l'obrer no pot veure-hi més enllà del seu propi lloc de treball.

Però no ens enganyem: el que AFA finalment hagi de plegar és motivat plenament per causes externes als treballadors i, essencialment, pel comportament de la seva patronal, qüestió aquesta ben polèmica sobre la qual no vull insistir perquè no és el tema d'aquest article. Podem dir, això sí, que l'experiència ha fracassat perquè havia de fracassar, ja que, tal com assenyala la CFDT, l'autogestió no té sentit sense la planificació democràtica i la propietat social dels mitjans de producció. Però, ben mirat, no és just qualificar-ho de fracàs. Per als seus protagonistes, ha estat una lluita digna de ser viscuda; per a l'opinió pública, una petita prova de la maduresa del proletariat per a prendre al seu càrrec el procés global de producció. Una petita prova que el socialisme és possible. **[E]**

Publicat al diari Avui el 6 d'abril del 1979.

Massa morts

César Lorenzo Rubio, historiador

David Ballester posa llum i taquígrafs sobre un dels aspectes més foscos de la transició a la democràcia: la violència policial que va causar, almenys, 134 víctimes mortals

Aviat farà quaranta anys de la primera victòria electoral del PSOE a les eleccions legislatives. El moment en què s'ha convingut de posar el punt i final a aquell procés de canvi polític que va iniciar-se, *stricto sensu*, amb la mort del dictador Francisco Franco, el 20 de novembre de 1975. Moltes persones encara recorden el president del Govern, Arias Navarro, anunciar plorós per televisió: «Españoles, Franco ha muerto». I tampoc són poques les que podrien dir on eren la nit del 28 d'octubre de 1982, mentre Felipe González i Alfonso Guerra saludaven una multitud entregada des del balcó del l'hotel Palace de Madrid. Però cada cop en són menys, perquè a Espanya avui dia ja són majoria les persones nascudes després d'aquells anys. O bé que aleshores eren tan petites que, com a molt, els van viure a l'esquena dels seus pares i mares,

igual que aquell nen, puny alçat, fotografiat per a la posteritat el 1976 en una manifestació. Quina imatge retindran, les generacions més joves, de la Transició que van protagonitzar els seus predecessors? La d'Arias Navarro, la de Daniel Rivas —el nen que ja té 50 anys—, o la dels advocats sevillans, pletòrics per la seva majoria absoluta? Totes tres, i moltes altres d'icòniques, mereixen ser a l'àlbum de fotos d'aquella etapa. També, malgrat la tendència a amagar-les, les de cossos sense vida, amb la pell negra pels cops rebuts o la roba amarada de sang pels trets de la policia. Fotografies custodiades en dossiers oficials inaccessibles i que no van ocupar les portades dels diaris, però que com els seus retratats, protagonistes involuntaris, també van ser —malgrat tot— una part indestruïble del procés de transició de la dictadura a la democràcia.

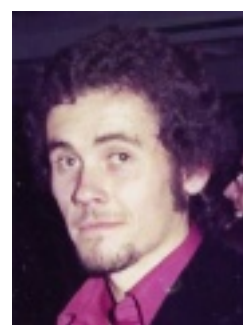
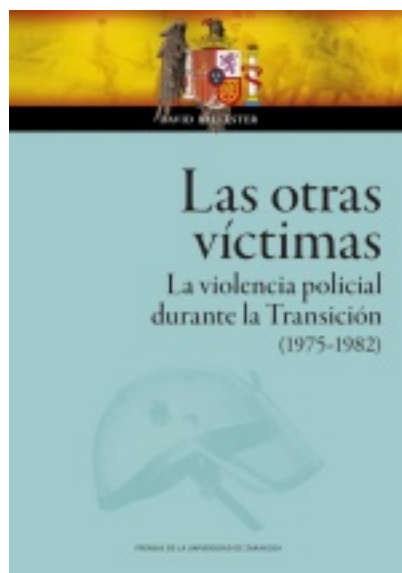
Las otras víctimas. La violencia policial durante la Transición (1975-1982) (Prensas de la Universidad de Zaragoza, 2022), de David Ballester, posa nom, rostres i circumstàncies a moltes d'elles. I no en són poques. Almenys 134 persones van perdre la vida com a conseqüència d'abusos policials en aquells set anys. Morts per la tendència a disparar primer i preguntar després, per una forma barroera i brutal de dissoldre manifestacions, o per la pràctica endèmica i enquistada de la tortura en comissaries i casernes. Amb aquesta obra, Ballester culmina un treball ingent de recopilació i anàlisi de dades que ja havia iniciat amb les seves anteriors publicacions: *Vides truncades. Repressió, víctimes i impunitat a Catalunya (1964-1980)* (València, 2018) i *Corre democràcia, corre. Mobilització i repressió a la Catalunya de la Transició (1975-1980)* (Barcelona,

2019). I ho fa de forma impecable, amb un llibre que permet dues lectures, en sentit metafòric i literal. D'una banda, en paper, un volum de caire assagístic on, a través dels cinc capítols que constitueixen el cos central, desgrana les claus del seu estudi. D'una altra, en format digital accessible a través d'un codi QR, una recopilació detallada i minuciosa de vora un centenar i mig de casos, on s'inclouen els confirmats, els dubtosos i els descartats, tots documentats excel·lentment, i que per la seva extensió, interès i rigor, representa un autèntic segon volum virtual. La suma mereix, per mèrits del seu autor, figurar en la llista de les obres imprescindibles sobre la Transició.

Però no hi pot haver víctimes sense victimaris, i Ballester els dedica un capítol monogràfic, a més de moltes pàgines en d'altres, que expliquen la raó d'una xifra de morts tan elevada. Dins d'una història de llarg recorregut que es retrotrau a la configuració dels

cossos policials a la immediata postguerra i supera de llarg, per la part final, el límit cronològic del desembre de 1982, l'autor desgrana, pas a pas, norma a norma, i mort a mort, el llarg i complex procés que va permetre passar d'un concepte «d'ordre públic» a un altre «de seguretat ciutadana». Un canvi de mentalitat col·lectiva i de forma d'actuar que es va aconseguir sense depurar cap dels cossos policials, fet que explicaria l'aplicació lenta i els fracassos nombrosos pel pes de l'herència dictatorial entre els rengles de la Policia i de la Guàrdia Civil. Agents mal formats, mal pagats i mal equipats, però també completament habituats a la repressió més acarnissada contra els opositors al règim franquista, i que de manera absolutament impune i blindats davant de qualsevol intent de passar comptes amb el seu passat, van seguir treballant i ascendint en l'escala de comandament sota governs democràtics. A vegades, precisament, gràcies al bagatge

repressiu adquirit sota la dictadura i que anys després posarien a disposició dels nous gestors, especialment, contra la delinqüència política de signe terrorista. Són tants els noms amb els quals l'autor demostra que aquesta va ser una pràctica generalitzada que costa triar-ne només un a títol d'exemple, però el de l'inspector José Matute Fernández, antic cap de la Brigada Político-Social a Tenerife i responsable de la mort a comissaria de l'obrer Antonio González Claras, el 1975, resumeix a la perfecció la paradoxa del procés de canvi policial. Matute, que ja havia estat condemnat per un delictes de lesions a un altre detingut, va ser amnistiat el 1977. I el 1980 va ser destinat a la Dirección General de Seguridad amb l'encàrrec de vetllar per la integritat física dels detinguts i evitar que poguessin ser objecte de maltractaments. «Tot un sarcasme de la Història», conclou Ballester. No calen més explicacions.

D'esquerra a dreta: Gustau Adolf Muñoz Bustillo; Roque Peralta Sánchez; Adolfo Bárcena López; María Luz Nájera Julián

Germans de Juan Gabriel Rodrigo i membres de l'Asociación 3 de Marzo de Vitòria, en el quaranta aniversari de la seva mort. Tarragona, març de 2016

Aquesta manca d'autocrítica, aquesta disculpa dels abusos policials —«Al fin y al cabo lo nuestro serán errores, lo otro son crímenes», va dir el ministre Rodolfo Martín Villa sobre una salvatge actuació policial a Renteria el juliol de 1978— i la consegüent impunitat judicial i política, són elements clau que planegen per sobre dels tres tipus de situacions que van causar el conjunt de morts a mans policials: les ja al·ludides 1) tret injustificat d'arma reglamentària o «gallet fàcil» —91 casos—; 2) repressió al carrer en el decurs de manifestacions i mobilitzacions populars —38 casos—; i 3) tortures —5 casos. En capítols consecutius, Ballester analitza les xifres i les circumstàncies predominants en cadascuna, el perfil dels traspassats (gènere, edat, filiació política...), la distribució geogràfica (on destaquen en totes les categories les províncies basques, Madrid i Barcelona), la relació amb el govern de torn al llarg del període, el cos policial implicat, etc. D'aquesta forma, estableix les línies mestres de

cada tipus, il·lustrades amb exemples escollits de les llargues llistes recollides als annexos digitals. Gràcies a aquest exercici de síntesi, reforçat a les conclusions de l'obra, els lectors (erudits o simples interessats en el període, tots dos perfils quedaran igualment corpresos davant la cruesa d'aquesta història negra de la Transició) podran copsar en tota la seva amplitud una problemàtica que, lluny de respondre a l'excés de zel d'alguns agents, va presentar un caràcter estructural i estès a tots els cossos fins ben entrada la democràcia, molt més enllà dels límits estrictes d'aquells set anys, com l'autor subratlla en diverses ocasions.

L'obra també sobrepassa el límit temporal del 1982 per explicar les vicissituds dels familiars dels desapareguts en la seva recerca de justícia. Silencis corporatius, traves burocràtiques de tota mena i processos judicials dilatats inexplicablement que van acabar, en la immensa majoria de casos, amb absolucions o condemnes irrisòries, amb indults i reintegració a la vida activa als

respectius cossos d'on només en comptades ocasions els autors en van ser apartats. I davant d'això, una fèrria voluntat majoritària de recordar els seus éssers estimats, però també, en uns pocs casos, la de passar pàgina i no furgar en una ferida que no té analgèsia possible. Quaranta anys després les iniciatives governamentals per esclarir la mort d'aquestes persones han estat pràcticament nul·les, i només en alguns territoris s'ha obert la porta a reconèixer-les com a víctimes de la violència d'Estat, no sense entrebancs de diversa mena i amb una escassa i tardana iniciativa política

El que és inqüestionable és que després de la publicació d'aquest llibre ningú més podrà sostenir sense ruboritzar-se o faltar a la veritat que el pas de la dictadura a la democràcia va ser modèlic, pacífic i exemplar. Tampoc les víctimes dels abusos policials poden continuar sent una simple nota al peu de pàgina de les víctimes de la violència política causades per organitzacions terroristes, per més que l'oblit i el menysteniment institucional que les ha caracteritzat durant quatre dècades, majoritàriament, perduri. És hora de tancar ferides, però no amb l'oblit, sinó amb el dret a la veritat, a la justícia, a la reparació i a les garanties de no repetició. Si per a algunes d'aquestes ja fem tard, no per a totes. I el treball de David Ballester pot esdevenir una eina fonamental per a aquest propòsit.

LA NOSTRA LLENGUA ÉS LA TEVA VEU

**Fem que la tecnologia
parli català.
Entra i dona la teva veu.**

projecteaina.cat

COVID-19: epidèmia, pandèmia, infodèmia i sindèmia

TERMCAT, centre de terminologia

El SARS-CoV-2 és l'agent causant de la malaltia anomenada **COVID-19** que, entre final de 2019 i principi de 2020, va originar una epidèmia i una crisi sanitària de la qual es tenien pocs precedents propers en el temps. El març de 2020 l'Organització Mundial de la Salut (OMS) va anunciar que, per la seva magnitud, la COVID-19 es podia considerar una *pandèmia*. I, amb això, se'n va començar a parlar a bastament i ens vam familiaritzar amb terminologia de **salut pública** que, fins aleshores, utilitzaven bàsicament els professionals de l'àmbit.

Per a descriure la situació d'emergència sanitària a escala internacional provocada per la COVID-19 hem sentit molt, probablement, els termes **epidèmia** i **pandèmia**, però, per a obtenir una fotografia més nítida de l'afectació en la vida de les persones i, específicament, en la seva **salut mental**, pot ser útil conèixer bé dos termes relacionats més, **infodèmia** i **sindèmia**.

Epidèmia o pandèmia? Aquesta parella de termes designa conceptes epidemiològics diferents, que convé conèixer per a entendre l'abast de la situació a cada moment. El terme **epidèmia**, paraula d'origen grec creada amb els formants *epi-* («sobre») i *-dèmia* i que etimològicament significa «arribada o estada en un país», es refereix a l'aparició, en una comunitat o una àrea geogràfica, durant un període de temps concret, d'un nombre inesperat de casos d'una malaltia transmissible que excedeix clarament els valors habituals. En canvi, el terme **pandèmia**, també d'origen grec, creat amb el formant *pan-* («tot») i *-dèmia*, s'utilitza per a referir-se a una epidèmia d'una malaltia que s'ha estès a molts països i afecta un nombre molt elevat de persones.

En el cas que ens ocupa, s'ha assenyalat també l'existència d'una «pandèmia de problemes de salut mental» associada als efectes de la COVID-19. Es tracta d'una etiqueta que, prenent com a base el significat del terme *pandèmia* i fent-lo extensiu a un àmbit mèdic relacionat, pretén posar l'accent en l'impacte psicològic que han tingut les mesures de contenció de la COVID-19 en la població.

Certament, aquestes mesures de salut pública que les autoritats sanitàries van haver d'adoptar per a **aplanar la corba** de contagis s'han demostrat necessàries i eficaces, però alhora han comportat un impacte psicològic en la vida de milions de persones, que s'ha traduït en nivells alts d'**estrès** sostinguts durant mesos. Situacions com els canvis sobtats en les rutines diàries (seguir el curs escolar a casa, **teletreball**, atur), l'aïllament social i la por al contagi, i esdeveniments traumàtics com la pèrdua de persones estimades sense poder fer un comiat i un dol reconfortants han pogut provocar en les persones **ansietat**, **depressió**, **trastorn per estrès posttraumàtic** i altres trastorns mentals, i han pogut contribuir a la **descompensació** de les persones amb trastorns mentals més greus.

Cal destacar, a més, els efectes de la pandèmia en el benestar emocional dels col·lectius que han estat a primera línia de la gestió d'aquesta pandèmia, com ara els professionals dels àmbits sanitari i sociosanitari i les persones cuidadores, i el fet que durant el **confinament** domiciliari van augmentar significativament els riscos associats a la violència a la llar.

Imatge original: Gerd Altmann / Pixabay – Imatge derivada: TERMCAT (CC BY 4.0)

Infodèmia. Alhora, la COVID-19 ha comportat l'aparició associada d'una «epidèmia de desinformació», centrada en l'àmbit de la comunicació. Aquest fenomen és conegut com a **infodèmia**, un terme que té com a components la forma prefixada *info-*, que indica la relació amb la informació, i *-dèmia*, i que s'ha popularitzat arran de la referència feta per l'OMS al soroll mediàtic sobre el SARS-CoV-2 i la COVID-19. Es refereix a l'allau constant de rumors, **notícies falses** i informació inexacta produïda, paral·lelament a la propagació de la malaltia, en els mitjans de comunicació i les xarxes socials. A més, aquest terme està relacionat formalment i conceptualment amb **infoxicació**, creat amb *informació* i *intoxicació*, que, en l'àmbit de la comunicació, designa l'excés d'informació que provoca en el receptor una incapacitat per a comprendre-la i assimilar-la. La infodèmia és un dels factors que també ha contribuït a incrementar el malestar emocional i la **fatiga pandèmica** de les persones.

Sindèmia. D'altra banda, la pandèmia de la COVID-19 també és descrita per alguns autors com una **sindèmia**. Es tracta d'un neologisme encunyat per l'antropòleg nord-americà Merrill Singer als anys noranta per a referir-se als efectes col·laterals que una epidèmia pot provocar en la població, especialment en les persones afectades per malalties prèvies. El primer formant d'aquest terme, *sin-*, prové de la traducció del mot anglès *synergy* («sinèrgia»), que fa referència al fet que dues malalties puguin interactuar de manera sinèrgica i produir un dany major que el que produiria la simple suma dels seus efectes considerats aïlladament.

De fet, una sindèmia es defineix com una epidèmia en què coexisteixen dues o més malalties que causen una càrrega excessiva de malaltia en un grup de població. A diferència de la **comorbiditat**, que es refereix a dues o més malalties que solen presentar-se de forma conjunta, el concepte de *sindèmia* inclou aspectes socials, econòmics, ecològics, etc., és a dir, factors subjacents que van més enllà de la medicina i que poden fer augmentar la **vulnerabilitat** d'un grup de població davant d'una patologia.

Aquesta interacció té una rellevància especial en el camp de la salut mental, ja que sovint els trastorns mentals estan condicionats per factors socials i econòmics, com ara la riquesa, el nivell d'estudis, el tipus de feina, l'ètnia o el lloc de residència. En el cas de la COVID-19, els autors que defensen la consideració de *sindèmia* es fixen en l'impacte d'aquesta infecció en persones amb malalties cròniques prèvies, com ara la diabetis i la hipertensió, o amb trastorns mentals, com ara la depressió.

Finalment, més enllà de les paraules, tots aquests vessants de la pandèmia de COVID-19 han posat sobre la taula la importància de la **prevenció** i la **promoció de la salut** i la necessitat de dissenyar polítiques de salut pública que incloguin, també, la salut mental. En el pla més humà, s'ha fet evident la necessitat de dignificar les **cures** i donar valor a les **xarxes de suport**, tant institucionalitzades com personals.

*Si teniu interès a conèixer més terminologia relacionada amb la pandèmia de COVID-19, la salut mental i les ciències de la salut en general, us convidem a consultar el **portal temàtic de terminologia de ciències de la salut** del TERMCAT. [LT](#)*

Passarodalties

(o els jocs que et poden fer
passar de parada)

Josep Àlvarez i Picos

Sona el despertador. Hi ha dies que preferiries ignorar-lo i continuar al llit, ni que fos cinc minuts més, però no és possible. A fora ja clareja.

Començo la jornada amb una petita passejada entre vinyes del Penedès, planificant la feina amb la meva gossa que, amb el seu moviment d'orelles i la seva mirada, m'ajuda a prendre decisions.

Poca estona després, però, comença el moment més complicat del dia: anar a la feina. I ho és perquè sóc dels qui patim els retards constants i les avaries de Rodalies Renfe. Jo i el personal de les estacions que, sovint, són els que reben els nostres crits i enuig, sense poder fer gaire cosa per nosaltres.

Tinc davant una hora i vint minuts de trajecte... si el retard és l'habitual. Sovint porto un llibre, però generalment és difícil concentrar-se en la lectura, ja que estem molt pendents de la megafonia... Cal trobar alternatives a la lectura. És cert que ABANS —sí, amb majúscules— tiràvem de xarxes socials: un Facebook a la baixa, un Twitter hiperventilat, un Instagram de postureig...

Però, ara... Ara ha arribat als nostres mòbils un element que s'ha fet imprescindible en els nostres trajectes, o fent un cafè amb els companys, o abans d'anar a dormir, per si trobem la paraula que ens falta. Sí, evidentment! Parlo del Paraulògic, aquesta pàgina d'internet que ens fa trobar paraules amb una combinació de set lletres i que ens fa aprendre dia sí i dia també com és de rica la nostra llengua. Paraules d'arreu del territori: de Lleida, Perpinyà, Barcelona, Alacant o Maó. El català és una llengua ben viva i ben útil. Només necessita una empenteta.

I pot semblar que estar «enganxat» al Paraulògic allunya la gent, ens endinsa a les xarxes socials... Res més lluny de la realitat! Sabeu quin goig fa veure una taula plena d'adolescents compartint les paraules trobades? I el «tuti», la paraula que conté totes les lletres en joc? Brutal! O els missatges de WhatsApp amb amistats (o de Twitter, per fer-nos la guitza!) dient que «ja ho tenim, això» i compartir paraules?

Fins i tot al tren, al dels retards constants, estem gaudint del temps invertit (o gastat?). Sovint escoltes, entre la temuda megafonia (que donaria per a un capítol de «Crims») algú que diu «Tuti!!!» o gent compartint paraules.

En voleu més? Ja no només compartim retards de tren i cafès. Compartim paraules. PARAULES! I en català!

I busquem nous enginys per millorar i aprendre. I trobem que n'hi ha més, de webs i apps en català: WordleCAT (trobar un mot de cinc paraules en sis intents), Més o Menys i Eureka (per conèixer el territori)...

I ens adonem que un retard de Rodalies pot ser una oportunitat per aprendre, compartir i millorar en català.

I veiem que el català és útil, modern, dinàmic.

I que amb una empenteta, més o menys gran però decidida, recuperem espais per a la llengua. Entre els més grans. Entre els més formats. Entre els menys formats. I sobretot, entre el jovent!!!

I la paraula d'avui: FUTUR! Bé, només té cinc lletres, no és un tuti al Paraulògic, però sí que ho és per a la llengua.

Tasteu el Paraulògic, proveu el WordleCAT, investigueu l'Eureka...

I el divendres al vespre, ja sense els horaris del tren al cap, us podeu permetre el luxe de desconnectar de tot, preparar un bon pa amb tomàquet, o una pizza, crispetes i... Eufòria!

I gaudiu del català i en català!

Reptes lingüístics

Paraulògic i Wordle

Són els dos jocs lingüístics en català més addictius del moment. A Paraulògic s'han de trobar paraules que es puguin formar amb les set lletres proposades, sempre que hi aparegui la del centre del rusc hexagonal, que és obligatòria. Les lletres es poden repetir i les paraules n'han de tenir un mínim de tres. Cada combinació conté almenys un mot amb totes les set lletres del dia, el «tuti». Gràcies a l'Institut d'Estudis Catalans, quan s'escriu una solució correcta, se'n pot veure la definició a sota. L'endemà, el mateix enllaç publica les solucions.

Al Wordle s'ha d'encertar una paraula en sis intents. L'objectiu és descobrir un mot de cinc lletres amb el mínim nombre d'intents possible. Quan s'introdueix la primera paraula a l'atzar, el joc dona pistes per saber si es va ben encaminat. Les caselles de color verd indiquen que la lletra es troba en el lloc correcte; en groc, que el mot té aquella lletra, però en una altra casella; i en gris, que la paraula no conté la lletra.

👉 <https://vilaweb.cat/paraulogic>

👉 <https://jocs.ara.cat/wordle>

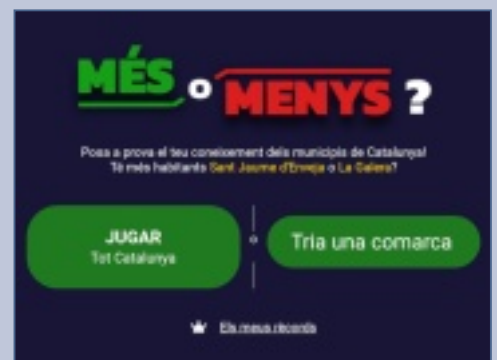
Reptes geogràfics

Eurekat i Més o Menys?

Dos dels jocs diaris que també han aconseguit enganxar força gent. Per a tots aquells que tenen interès per descobrir Catalunya a través dels seus pobles i comarques. Geografia bàsica amb una mateixa finalitat: vèncer lúdicament els desafiaments diaris que es planteja, i anar coneixent el territori català. A Més o menys? S'ha de triar entre dos municipis quin d'ells té més habitants. Dit així sembla fàcil, però quan es comença a jugar es comprova la dificultat d'encertar-ho i les idees preconcebudes que tenim sobre moltes poblacions. L'Eurekat té com a objectiu localitzar el municipi del dia, triat aleatòriament entre les 947 poblacions del Principat. Per orientar-se, l'usuari té cinc indicadors que li poden servir de pista: la província, la comarca, l'orientació, l'altitud i el nombre d'habitants. Un cop descobert el municipi, se'n mostra la fitxa amb informació destacada i la situació en el mapa. [L1](#)

👉 <https://eurekat.cat>

👉 <https://jackbox.cat/mesomenys>

Aida Roca

Tarragona, 1998

Filòloga

Em dic Aida, però a les xarxes funciono amb el pseudònim *Filòloga de Guàrdia*. Fa més d'un any i mig que exploto els meus coneixements com a filòloga creant vídeos divulgatius sobre llengua catalana. Intento aplicar-me el lema *docere et delectare* («ensenyar i delitar»), que vertebra l'educació romana fa una bona colla de segles. Etimologia, lingüística comparativa, dialectologia, fonètica històrica, sociolingüística, normativa, estàndard, llengua col·loquial, ortografia, gramàtica... el ventall de temes que toco —i que vull seguir tocant— és molt ampli. Així que si voleu aprendre llengua mentre la *menda*, humilment, intenta arrancar-vos un somriure, us recomano fer un cop d'ull a les meves xarxes:

Instagram: [@filologa_de_guardia](#)Youtube: [La Filòloga de Guàrdia](#)TikTok: [@filologa_de_guardia](#)Twitter: [@filologa_de_g](#)**En quina llengua vas estudiar?**

Tinc 23 anys i sempre he anat a la pública, a Catalunya, o sigui que... he estudiat en català.

En el teu entorn, en quina o en quines llengües parles habitualment?

Ho diré en percentatges aproximats: 95 % en català, 3,5 % en castellà i 1,5 % en altres llengües.

Una paraula que t'agradi molt.

Totes les paraules que sé formen part de mi: dir que me n'agrada més una seria com dir que m'agrada més una cèl·lula que una altra.

Sabries recitar de memòria algun poema en català?

«Vinyes verdes vora el mar», de Sagarra. Si el sé recitar és gràcies a Llach.

En quins idiomes sabries dir sisplau, gràcies, hola i adeu?

A veure... *sisplau, gràcies, hola, adeu*: català; *por favor, gracias, hola, adiós*: castellà; *please, thank you, hello, good bye*: anglès; *mesedez, eskerrik asko, kaixo, agur*: basc; *prego, grazie, ciao*: italià; *si'l vous plaît, merci, bonjour, au revoir*: francès; *bitte, danke, hallo, tschüss*: alemany. Diria que ja està.

En quina llengua tens configurat el mòbil? I l'ordinador?

En català tots dos. Quan estudiava francès, però, tenia el mòbil en francès per a practicar (i era molt útil!).

Quan veus una posta de sol, quin és el primer adjectiu que et passa pel cap?

Espectacle.

Hi ha alguna dita o frase feta que comparteixis?

Moltes! En diré una a l'atzar (perquè és la primera que m'ha vingut): «No diguis blat si no és al sac i ben lligat».

En quin idioma et sents més còmoda a l'hora de llegir un llibre?

En català, la meua llengua materna. Amb tot —no ho negaré—, també em sento molt còmoda en castellà.

Un mot que el diccionari hauria d'admetre (i per què).

Lingüísticoanalitzar: 'analitzar lingüísticament'. Per què? Perquè és una de les accions que més faig al llarg del dia; diria que, en primer lloc, respiro i, en segon lloc, lingüísticoanalitzo. [L](#)

El Ple pel Català de Tarragona dona visibilitat a la llengua de signes

Neus Roig Saiz, mestra de Vedruna Sagrat Cor de Tarragona, permanent sindical i secretària d'Organització de Serveis Públics UGT de Tarragona

Roba Estesa va ser present en la celebració del DILM organitzada pel Ple pel Català a Tarragona

Dia Internacional de la Llengua Materna a Tarragona

Des de la UGT de Tarragona participem en les reunions i actes que s'organitzen des del Ple pel Català. A més de les trobades instaurades, també hi ha les activitats programades des de Cultura de la Generalitat, on es potencia la llengua. Tots els qui formem part del Ple aportem idees, participem dels actes, som creadors d'espais d'ús i fomentem el català a través d'activitats com al Dia Internacional de la Llengua Materna (DILM).

El passat 21 de febrer, a la seu del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya a Tarragona, va tenir lloc l'acte institucional del Dia Internacional de la Llengua Materna (DILM).

La UGT de Tarragona forma part del Ple pel Català, som presents en els actes que s'hi fan, i aquest 2022 vàrem proposar incloure en l'acte del DILM la participació de la Llengua de Signes Catalana.

L'acte institucional compta amb la participació dels alumnes de l'EOI, del Servei Lingüístic de la URV, del Consorci per a la Normalització Lingüística, d'escoles d'ensenyament d'adults i d'usuaris d'associacions i entitats socials, que són una col·laboradora per a l'aprenentatge del català. Els protagonistes d'aquest acte són els i les alumnes.

Portem molts anys i hem fet moltes activitats: jocs de paraules, la falsa paraula, embarbussaments, famílies lingüístiques, lectura de textos, etc. Les activitats entrellacen la llengua materna dels alumnes i les particularitats els seus països d'origen, amb les coincidències de sonoritat, les coincidències lèxiques i les semblances amb els usos del català.

Assistir a l'acte del DILM fa possible que visibilitzis la feina que es fa des de les entitats i fa sorgir moltes idees de futures d'activitats..., i així va ser, aquest any vàrem incloure un sector que treballa molt: la llengua de signes catalana.

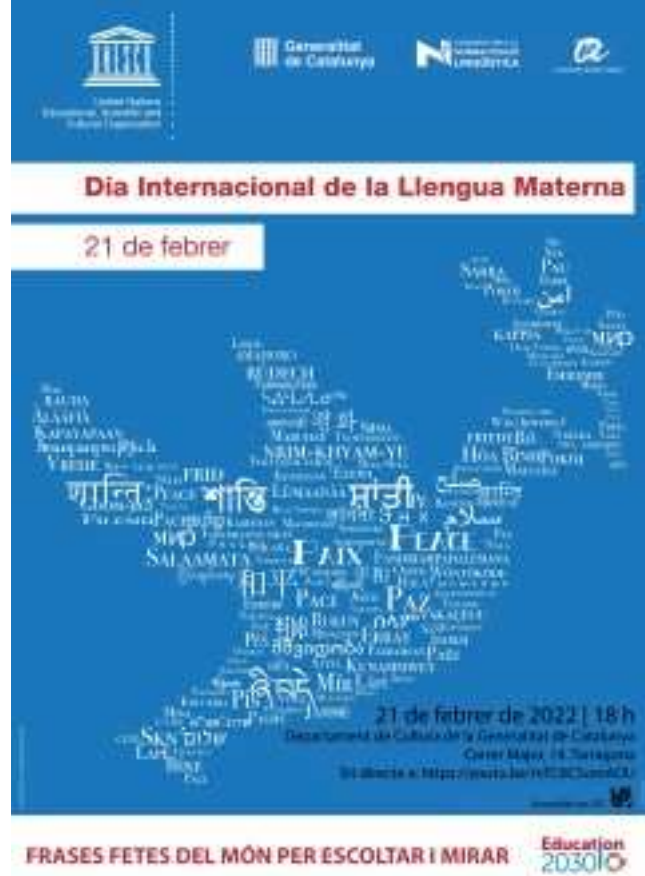
Fa dos anys, durant una reunió de la comissió permanent dels membres que formem part del Ple pel Català, es van debatre i analitzar les oportunitats que donen les cançons catalanes per fer un aprenentatge de la nostra llengua: lèxic, fonètica, pronunciació, gramàtica, costums, etc. Aquell mateix dia, també, havia tingut una entrevista amb una treballadora sorda que és professora de Llengua de Signes Catalana i, coneixent la seva realitat laboral, que aquell dia havíem parlat, em va venir una idea: cançons i llengua de signes catalana, que a Tarragona i Catalunya queda representada amb el grup musical Roba Estesa, que signa les seves cançons. Es va proposar incloure en l'acte del DILM i fer visible així la llengua de signes catalana i la música en català. Ens

permetia donar una visibilització, significació i espais que donen força i faciliten l'aprenentatge de la nostra llengua.

Aquest mes de febrer, després de les reunions organitzatives, trobades, coordinacions i preparatius, vàrem fer un acte del Dia Internacional de la Llengua Materna en el qual va participar l'Associació de Sords Signants en Català i les entitats abans esmentades. L'acte portava el nom de «Frases del món per escoltar i mirar». La intèrpret en Llengua de Signes Catalana va ser la Diana Bargalló, que va fer la traducció simultània de les intervencions. L'Anna Sardà, en representació del grup musical Roba Estesa, ens va transmetre per mitjà d'un enregistrament la motivació i significació de fer les cançons signades de la mà de la Sandra Bracke per tal de fer arribar la festa

i la reivindicació de les seves cançons. Moltes experiències, durant aquests anys, que han fet que un grup musical integri i visibilitzi la lletra materna de les seves cançons.

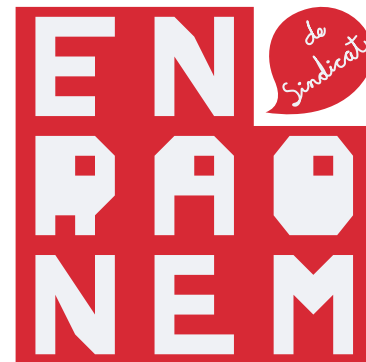
Cal agrair a l'Anna Domingo, responsable de Política Lingüística de Cultura de la Generalitat a Tarragona, tot el treball, coordinació i esforç per a integrar la llengua de signes catalana en el Ple pel Català i en la celebració del Dia de la Llengua Materna. Al Xavier Moral, responsable del Departament de Cultura de la Llengua de Signes Catalana. A la Magda Gascon, responsable del Servei Lingüístic de la UGT de Catalunya. D'aquest treball conjunt i de les inquietuds que ens mouen a totes i tots a treballar, conrear, defensar, aprendre i difondre la nostra llengua: EL CATALÀ. [LT](#)

Arrenca l'Enraonem de Sindicat

Converses ugetistes per guanyar fluïdesa en català

Servei Lingüístic i de Promoció de la Llengua Catalana

D'uns mesos ençà, la UGT de Catalunya, ha anat gestant una activitat de foment de l'ús del català dirigit a sindicalistes que vulguin millorar la fluïdesa en aquesta llengua: l'Enraonem de Sindicat.

Aquest projecte, impulsat pel Servei Lingüístic, consisteix a organitzar microespais de socialització en català per a parelles o grups petits de fins a cinc persones, aprofitant el marc de les activitats pròpies del sindicat. En un espai d'iguals, en petit comitè i sense jerarquies ni la "pressió" d'entorns més formals o de molta audiència, generem oportunitats per practicar el català a persones que no el tenen com a llengua habitual i que volen guanyar seguretat i fluïdesa a l'hora de parlar-lo.

De fet, qualsevol activitat o esdeveniment sindical pot ser l'espurna perquè en neixi un EdS. Es tracta d'aprofitar l'activitat que ja du a terme el mateix sindicat tant de caràcter quotidià i reivindicatiu —reunions de secció sindical, concentracions, manifestacions...— o cultural i divulgatiu —jornades, exposicions, etc.— com a esdeveniment on poder quedar per conversar una estona, en català, sobre les qüestions que ens toquen més de prop.

L'Enraonem ha funcionat fins ara de forma pilot en alguns dels actes amb motiu del 8 de Març i de debat sobre la reforma laboral, però durant el segon semestre de l'any s'estendrà als territoris.

Com funciona?

Cada mes es proposen uns **temes d'actualitat** o d'interès per debatre entre sindicalistes i es formen parelles o grups d'un màxim de cinc persones, entre les quals com a mínim una o dues d'elles han de tenir un bon domini oral de la llengua catalana.

Tot i que el format desitjable és el **presencial**, segons les circumstàncies, ara que n'hem adquirit l'experiència arran de la pandèmia, pot ser òptima la modalitat virtual mitjançant videotrucada o, fins i tot, per telèfon.

Es recomana que el temps mínim de durada de l'activitat sigui d'un mínim de 20 minuts.

Qui hi pot participar?

Qualsevol persona vinculada al sindicat, sigui delegada o amb càrrecs sindicals a la UGT de Catalunya; també persones afiliades, per descomptat.

Requisits

Parelles o grups

- Si s'opta per una conversa **en parella**, cal que una de les persones domini amb fluïdesa el català perquè pugui donar suport a l'altra a l'hora d'expressar-se en l'idioma.
- En els **grups de tres persones**, es demana que com a mínim una d'elles domini la llengua catalana.
- En **grups de més de tres persones** (preferiblement d'un màxim de cinc), es demana que n'hi hagi dues que tinguin un bon domini del català.

Persones individuals

El Servei Lingüístic ajuda a les persones que volen participar en l'EdS en parella o en grup a trobar una persona o grup de persones per fer-ho possible. Per facilitar aquesta tasca, compta amb una bossa de «xerraires», és a dir, persones disposades a enraonar sobre diferents temàtiques amb qui només cal convenir dia i hora.

Com m'hi puc inscriure?

Envieu un correu electrònic a serveilinguistic@catalunya.ugt.org indicant nom i cognoms, telèfon, federació/sector al qual es pertany. Un cop rep la petició, el Servei Lingüístic contacta les persones interessades per acabar de definir conjuntament l'activitat i donar-hi el suport que sigui necessari.

Pòdcast musical

L'orella furtiva

Mar Medinyà

En l'ecosistema mediàtic el pòdcast és cada cop més popular.

No en va, poder elegir

quan, on i com escoltar uns arxius sonors o de vídeo, descarregant-los fàcilment en un dispositiu personal o en línia, és altament atractiu. La llibertat creativa i la segmentació de continguts són altres motius que el fan encara més atraient. Els primers pòdcasts van començar a aparèixer als Estats Units a finals dels anys noranta. Aquí van començar a expandir-se a partir del 2010, i ara es calcula que més de la meitat dels joves del país coneix el format i l'escolta de manera regular. El seu creixement és indubtable. En quatre anys, el consum ha crescut un 100% i arriba a més d'un milió d'oients a tot Espanya. El confinament va fer créixer aquestes xifres de manera espectacular.

A Catalunya, els darrers anys hi ha hagut un creixement notable de pòdcasts en llengua catalana, més enllà de les produccions de les ràdios convencionals, que és el mitjà on té els seus orígens. El fenomen potser arriba tard, però arriba amb força. Actualment, l'oferta és abundant i variada, des de continguts professionals realitzats amb grans mitjans, fins als elaborats gairebé artesanament a casa, alguns d'una qualitat notable.

Entre alguns dels més destacats ens ha cridat l'atenció «el primer pòdcast punki» sobre música clàssica, *L'orella furtiva*, presentat per la historiadora d'art, musicòloga i crítica musical Mar Medinyà Barnadàs. El format és àgil i amè, amb píndoles d'uns 20 minuts. Medinyà trenca el prejudici sobre la relació de la música clàssica i l'elitisme, amb un to feminista i crític que vol acostar aquest estil musical als joves i, en general, a tot el públic. La bona música agrada tothom. La identificació entre la música clàssica amb música avorrida que cultiva un determinat estatus social, s'ha de desfer. Hi sortim guanyant tots. L'autora, utilitzant un to amable que origina complicitat, ens ajuda a trencar uns convencionalismes poc enriquidors de manera molt estimulante.

Joan Serra

Cinema infantil

La meva mare és una goril·la, i què passa?

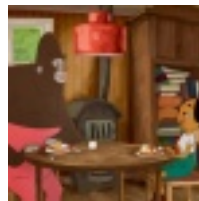
Dirigida per Linda Hambäck

Distribuïda per Pack

Màgic

La Jana viu a l'orfenat La Ginesta des que té ús de raó. Com sol passar, tant ella com els seus companys somien que algú els adopti i poder tenir una família que els estimi. En Tord, un treballador de l'ajuntament, es vol carregar l'orfenat perquè no surt a compte finançament i s'ha obsessionat amb la idea de construir un parc aquàtic que dugui el seu nom. En Tord amenaça d'enderrocar La Ginesta si cap nen és adoptat aviat i la Greda, la directora de l'orfenat, fa tota la publicitat possible perquè algun dels infants pugui trobar família. Amb aquestes que arriba un cotxe a l'edifici, però sorprenentment qui el condueix no és una persona, sinó una goril·la, cosa que fa que tots els nens, excepte la Jana, s'espantin. La goril·la sempre ha desitjat ser mare. La Jana, conscient que és necessari que marxi algú del centre, accepta ser adoptada.

La pel·lícula és una adaptació de *The Ape Star*, la guardonada novel·la de Frida Nilsson. La directora connecta bé amb la història. Té en comú amb la Jana, la protagonista, que també és adoptada i, de fet, va decidir dibuixar-la amb trets asiàtics perquè s'assemblés a ella. Construeix una pel·lícula plena d'amor, dotada d'una gran sensibilitat, on tracta temes com què és ser una mare, el paper dels orfenats i les institucions públiques o la importància de cuidar els teus éssers estimats. Segons les seves paraules, el missatge més important que vol donar amb aquesta obra és que «siguis qui siguis, sempre seràs un bon pare o una bona mare si estimes la teva criatura i fas tot el que sigui possible per aquesta relació». Un dels grans temes sobre els quals treballa el film és el rebuig social que provoca el fet de ser diferent, que queda exemplificat en la Goril·la. La pel·lícula, en 2D, ha estat pintada a mà, una prova de la gran cura amb què s'ha fet i la quantitat de temps que s'hi ha invertit. Res queda a l'atzar. L'univers visual està perfectament elaborat, amb harmonia durant tot el film i la seva estètica, cuidada i càlida, coopera bé amb la temàtica de l'obra.

Novel·la negra

Policies

Joan Miquel Capell, Andreu Martín

Alrevés Editorial

La mort a Califòrnia d'una noia de catorze anys, filla d'un conegut pilot de carreres, és el punt de connexió entre la policia nord-americana i la catalana. A partir d'aquí, es desenvolupa una trama sobre narcotràfic i crim organitzat, però també de tràfic de menors, males praxis mèdiques i falsificacions milionàries de receptes per estafar l'Administració. Els escenaris poden ser tan diversos com granges, escorxadors i discoteques que obren en horari infantil.

Si volem conèixer com funcionava al Cos de Mossos d'Esquadra en la Barcelona olímpica de l'any 1992 i les dificultats que havien de superar per establir el propi espai alhora que retre'ls un homenatge, aquest és el llibre. No en va, un dels autors, Joan Miquel Capell, ha estat membre de la policia autonòmica més de trenta anys, de la qual va arribar a ser-ne comissari. Andreu Martín, per la seva banda, ha estat assessorat per Capell en algunes de les seves obres anteriors, rigorós com pretén ser en la versemblança de les trames policials. Aquesta és la primera novel·la conjunta, encara que preveuen que n'hi haurà d'altres. En un moment de la història, una jove policia, acabada de sortir de l'acadèmia recorda que, segons un policia nord-americà de la DEA, «per ser un bon policia has de ser un bon actor». La novel·la ens planteja, doncs, una pregunta: per ser un bon escriptor de sèrie negra, has de ser un bon policia? Però també: per ser un bon policia, has de ser un bon escriptor?

Aprofito l'ocasió per felicitar la col·lecció «Crims.cat» i l'editorial Alrevés pel creixent i excel·lent catàleg en llengua catalana d'autors de novel·la criminal de tota mena (negra, policíaca, d'espionatge, detectivesca, d'enigma...) de dins i de fora de les nostres fronteres. D'aquesta manera, s'omple el gran buit que havia deixat orfes els lectors de La Cua de Palla després de la seva desaparició.

Isidre Tiana

Novel·la

Mamut

Eva Baltasar

Club Editorial

Tercer relat del tríptic que inclou *Permàgel* i *Boulder*. L'autora havia publicat anteriorment deu poemaris guardonats

amb prestigiosos premis. La seva irrupció en la novel·la ara fa quatre anys va ser celebrada per la crítica i els lectors, convertint-se en poc temps en un fenomen literari. Cal remarcar que Baltasar no ha abandonat la producció d'una obra poètica que escriu al mateix temps que les novel·les. A més, la seva prosa beu del ritme i la sensorialitat de la poesia. «El fet d'haver-me educat com a escriptora a través de la poesia m'ha fet anar sempre a buscar l'essència. Tot el que sobra, fora!» (*entrevista de Carlota Rubio a la revista Núvol el 18/02/2022*)

¿De què tracta? La resposta és polièdrica i això explica la multitud de lectors preocupats per aquesta obra. La protagonista és una dona arcaica atrapada en la vida moderna. El seu medi és la ciutat, on signa contractes per viure. Vol tenir un fill i això l'obliga a fer-se amb homes. ¿Com resistir el formiguer humà quan tens instint de caçador solitari? Se'n va. Canvia d'hàbitat i esdevé la mestressa d'un mas aïllat. Hi ha un pastor, la solitud i les bèsties que t'alimenten o t'amenacen. L'instint treballa, la consciència s'esvera. Comet coses que esquincen el pacte del nou mil·lenni: aprèn a viure sense intermediaris.

Novel·la

Cap més veu

Maïssa Bey

Traducció d'Anna

Casassas

Editorial Les Hores

«Una sola certesa: la dona que era fa més de quinze anys ja no existeix. Va deixar d'existir el dia que vaig decidir de suprimir aquell home. Va deixar el lloc a una altra dona de la qual encara no he acabat de descobrir totes les facetes.»

Una dona que acaba de sortir de la presó després de 15 anys per haver matat a sang freda el seu marit, viu tancada en una fortalesa física i mental, retirada del món i

d'ella mateixa, reclosa en la seva pròpia presó en el seu domicili, en una solitud buscada. La «criminal», culta i sensible, rebutjada per la societat i la seva pròpia família perquè ha trencat els codis socials i familiars malgrat l'evidència de les vexacions que va patir, rep la sol·licitud d'una escriptora que la vol entrevistar perquè l'ajudi a bastir de materials les seves investigacions sobre dona i criminalitat. Decideix aleshores reviu la seva història, que és també la de milers de dones algerianes, mentre intenta trobar sentit a què ha fet. Les dues estableixen un règim de visites i es crea una relació de dependència, quasi un thriller psicològic, que obre pas a l'esperança i al guariment de les ferides. El llibre ens fa reflexionar sobre la situació de les dones a Algèria i els extrems on es pot arribar després de segles de violència estructural.

Aquesta és la primera novel·la traduïda al català de Maïssa Bey, pseudònim de l'escriptora algeriana Samia Benameur, autora de més de quinze títols que l'han consolidat com una autora de referència de la literatura algeriana del segle XXI. Ha estat guardonada amb molts premis literaris i, profundament implicada en la realitat social i cultural del seu país, és presidenta de l'associació de dones Paroles et Écriture.

Novel·la

L'espai d'un instant

Daniel Cid

Un premi literari, sobre paper, hauria de ser un primer filtre per a la garantia d'una bona lectura. Darrere, sens dubte, de la promoció editorial, hi ha un jurat que tria una obra gràcies a la seva qualitat i ens la recomana. Però tots sabem que, de premis literaris, n'hi ha de moltes menes i amb finalitats diverses. Sortosament, alguns d'ells tenen un prestigi acreditat. És el cas del Premi de Novel·la Curta Just M. Casero, convocat per la Llibreria 22 de Girona. Nascut el 1981, s'ha consolidat gràcies a una trajectòria de reconegut pes cultural.

El guanyador d'aquesta quaranta-unena edició no decep. Els membres del jurat han destacat que l'obra guanyadora és formalment atrevida, assenyalant la «barreja de prosa funcional i alhora poètica» que fa que el lector «es vagi enganxant a la història a mesura que llegeix». Amb una mirada molt particular, gens convencional, el protagonista i narrador ens convida a seguir la seva

evolució vital sense ordre cronològic. Recull instants de les quatre etapes de la seva vida, agrupats per uns temes que segueixen un ordre alfabètic invers: de la Z a la A. El mateix ho explica a l'inici del llibre, fet que ens ajuda a estructurar-lo.

Barceloní de l'Eixample, ens fa transitar per Manhattan, Mallorca, Itàlia... per tornar a Barcelona, recercant el seu equilibri: «Va, a la fi, a la recerca d'una casa, d'un lloc on viure i obtenir una certa estabilitat, mentre divaga, observa i anota les seves percepcions de la realitat».

Rita Nin

Novel·la

El món es torna senzill

Laura Gost

Grup 62

L'autora, nascuda el 1993, relata el camí emocional i l'evolució personal d'una noia de 14-15 anys a qui se li acaba de morir la

mare, que pateix bulímia, fins que compleix els 18. La malaltia, però, no és la protagonista de la història: no és un tractat sobre aquest trastorn, només l'excusa literària per explicar la necessitat del personatge de poder mantenir el control dels seus desordres sentimentals i la capacitat de buidar-se de les pors. Es permet, alhora, fer penitència amb humor i sense dramatismes excessius. «Al capdavant, si m'aprimo, la gent rondinarà, i l'únic que jo desitjo és que se'm permeti perpetuar aquesta forma de control sense despertar recels. L'únic que vull és que em deixin vomitar en pau». A través de la mirada neta de la protagonista, que ho explica en primera persona, assistim a la retransmissió d'un procés de combustió interior, d'un viatge d'una jove fins al llindar de la primera maduresa. L'exploració dels desitjos i la gestió de les contradiccions conflueixen en un testimoni coherent que és també, i sobretot, un manifest a favor de la llibertat d'elecció com a única manera de viure.

Novel·la

L'Instant abans de l'impacte

Glòria de Castro
Periscopi

Què passa quan una dona treballadora decideix ser mare? La protagonista d'aquesta història s'ocupa de forma exitosa del departament de comunicació d'una companyia telefònica. Després de dos permisos de maternitat i una reducció de jornada, els seus caps la sotmeten a un pla d'assetjament laboral que consisteix a no passar-li cap mena de feina. Cada dia encén el portàtil i s'enfronta a sis hores de buidor. L'objectiu és clar: portar-la a l'exasperació i que sigui ella mateixa qui decideixi marxar de l'empresa. Decebuda, trama una venjança que escriurà en forma d'un dietari fonamentat en la pròpia experiència de l'autora, que va patir mòbing durant un any. Durant 365 dies no comprarà res que no li sigui de vital importància. Entremig, però, la vida personal també se li capgira quan el seu marit decideix deixar la feina i tenyir-se el cabell per convertir-se en una estrella del rock. La constatació de la decadència del marit la distreu de la seva, fins que es rendeix amb certa amargura a l'evidència del que significa per a una dona deixar de ser jove. *L'Instant abans de l'impacte* fa una radiografia àcida sobre les polítiques de conciliació i la societat de consum. Cal destacar que cada capítol es titula amb una frase enginyosa i negativa escrita amb un humor negre i corrosiu, que qüestiona les idees preconcebudes sobre la felicitat i l'amor.

Novel·la

Dolça introducció al caos

Marta Orriols
Edicions del Periscopi

Des de la irrupció, el 2017, del moviment Me Too, i segurament abans, la dona és tendència, com a expressió d'una reparació històrica que era inevitable. En l'àmbit de la novel·la en català, aquesta tendència és actualment notòria. Entre les moltes escriptores, tres susciten un consens capdavanter: l'osonenca Irene Solà, la barcelonina Eva Baltasar i Marta Orriols, de Sabadell. I em permeto d'afegir-hi la terrassenca Antònia Carré-Pons, a més de literata, medievalista i editora.

Dolça introducció al caos, la segona novel·la de Marta Orriols, confirma l'èxit d'*Aprendre a parlar amb les plantes*, Premi Òmnium a la Millor Novel·la de l'Any 2018. Per començar, el títol és tan fascinant que fa que un, si s'escau, gosi adquirir l'obra únicament pel nom...

Què passa en una relació amorosa quan un dels dos pren una decisió pel seu compte que afecta decisivament el futur de la parella? Quan la Marta —en aquest cas, la protagonista— li comunica al seu company, el Dani, que no vol tirar endavant l'embaràs, s'obre entre els dos una esquerda que, per la incomoditat de la situació, els fa repensar-se com a persones i com a parella.

En aquest sentit, l'estudi psicològic dels dos personatges i de la seva relació és el més remarcable d'una obra que convenç perquè sap dur la incertesa del moment fins al límit, amb el desenllaç —lògic, en darrer terme— del dret de les dones al propi cos en tota circumstància.

Joan Alcaraz

Biografia

Dalmau Costa. Mestre de cerimònies de dues nacions

Lluís Burillo
Fundació Josep Irla

Al llarg de la història ens trobem sovint amb personatges que no han assolit el protagonisme d'altres considerats de «primera fila», però que han fet una feina fonamental que paga la pena conèixer. Les seves biografies acostumen a aportar dades indispensables per comprendre esdeveniments històrics. Omplen buits que ens fan entendre millor la narració «principal». Són detalls aparentment secundaris que cal saber. És el cas de Dalmau Costa, periodista de L'Opinió qui, gràcies a les seves habilitats diplomàtiques, fou el primer cap cerimonial del Parlament de Catalunya i, durant la guerra, també de la Generalitat. Va participar en la fundació, el 1931, d'Esquerra Republicana de Catalunya i el 1939 marxà a l'exili travessant la frontera amb membres del Govern català. Va anar primer a França i després a Mèxic, on es va convertir en un referent en el món de la restauració i les relacions públiques. No en va, havia dirigit el cerimonial de les més altes institucions catalanes. En aquest país va prosperar socialment i econòmicament i va adquirir una autèntica projecció internacional. El 1944 va inaugurar un dels restaurants preferits de les elits americanes i europees, l'Ambassadeurs, que renovà la restauració

mexicana, al qual seguien altres establiments de prestigi.

Casat amb l'actriu Emma Alonso, el matrimoni van ser uns dels principals mecenes de l'exili català amb el patrocini de tota mena d'iniciatives de caràcter cultural i social, com l'Orfeó Català, diferents revistes o els Jocs Florals. La seva biblioteca acollia milers de volums de llibres de la literatura catalana del segle xx, molts d'ells d'edicions numerades o dedicades pels seus autors.

Narrativa històrica

Casta: El origen de lo que nos divide

Isabel Wilkerson
Traducció d'Antonio Francisco Rodríguez Esteban
Paidós Contextos

Entre les múltiples formes d'organització social, el sistema de castes estableix una jerarquia definida pels trets específics d'un grup dins d'una població. La casta els aparta de la resta en determinar una estructura de valors que justifica diferències entre la seva habilitat per liderar i per adquirir i gestionar els recursos a l'àrea on governa. Determina també els rols assignats als actors dins d'aquest ordre perquè el sistema funcioni i tingui una continuïtat perpètua.

A *Casta. El origen de lo que nos divide*, Isabel Wilkerson (1961, Washington, D.C.) —Premi Pulitzer 1994 i guardonada el 2010 pel Cercle de Crítics del Llibre Nacional per la seva obra anterior, *The Warmth of Other Suns*— proposa interpretar la història i la societat contemporània dels Estats Units d'Amèrica a través d'aquest prisma. Wilkerson el compara amb el secular sistema de castes de l'Índia, on es continuen exercint els mateixos rols durant milers d'anys de cultura col·lectiva. També el relaciona amb la jerarquia socioeconòmica de l'Alemanya nazi, estructurada de manera similar, com a hereus ideològics de les polítiques i pràctiques establertes als EUA, abans i més enllà d'aquests moments de la història.

L'autora descriu «casta» i els seus «vuit pilars» com l'esquelet, l'estructura subjacent de l'ordre social. En el cas concret d'EUA, «raça» és la pell, l'eina utilitzada per embolcallar el cos, superficial i fluida, a través de la qual es pot obtenir accés a la casta dominant: la «blanquitud», que la reforça. El

Ressenyes

terme «no-blanc», o «de color», és l'oposat a la primera definició. Té més valor la percepció de ser «blanc» que ser transmissor de valors a favor dels interessos d'una classe treballadora en la lluita per les millores socials i econòmiques. «Casta», diu, és quelcom que no pots veure, però que ho manté tot en el seu lloc.

El llibre transmet l'ofec de viure amb el bagatge d'aquest sistema de valors, opressió en què la mateixa autora s'hi inclou. Intercala grans i petits esdeveniments, històries personals en forma de narrativa viatgera, on el to de la veu acompanya mentre (re)enquadra els punts de referència amb èmfasis i paciència, per arribar a una comprensió actualitzada —i potser més sincera— dels conflictes interètnics, i la resistència als greuges i injustícies que persisteixen en els EUA.

És possible extrapolar les seves observacions sobre les estructures socials examinades, com s'ha parafrasejat al començament d'aquesta ressenya, a altres llocs i temps? Si existeixen similituds en alguns aspectes o tot el sistema descrit, és concebible i/o desitjable voler desmantellar-ho? Vist que «[la indiferència] és el pitjor tipus de malaltia que pot infectar les persones», com B. R. Ambedkar va escriure a *L'anihilació de la casta* (1936), un primer pas, entre molts altres que Wilkerson suggereix, és ser partícip actiu en el redisseny i reconstrucció, amb la resta d'habitants, de «la casa que tots hem heretat». Sense castes, és clar.

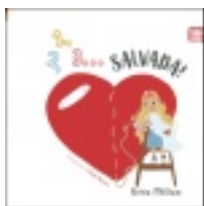
Juan A. Zamarripa

Infantil

1,2,3... Salvada!

Berta Milián Alonso
BABIDI-BU

L'Ària és una superheroïna

entranyable i carismàtica, molt diferent de Batman, l'Spiderman o la Superwoman. Té el superpoder més increïble de tots i que ningú no ha descobert encara! L'Ària ens ensenyarà el seu secret més ben guardat, perquè tots puguem ser superherois i superheroïnes. A més, haurà de posar en pràctica el seu superpoder per ajudar la seva germana, l'Índia, que es troba en un seriós problema. Aconseguirà resoldre-ho? El valor primordial d'aquesta obra és la importància de tenir, des de petits, el coneixement necessari per poder salvar vides. La moralina és que tots podem ser veritables herois a la vida quotidiana,

especialment els més petits. El llibre porta inherent el missatge que els nostres petits són el futur i que, en el present, tenen molt a aportar.

L'autora és infermera especialitzada en Anestèsia i Reanimació, Infermeria Quirúrgica i Atenció Prehospitalària i Hospitalària urgent, des de fa quasi quinze anys. La seva inquietud i perseverança innata la van portar a llicenciar-se en Comunicació Audiovisual i a iniciar-se en els estudis de Publicitat i Relacions Públiques, per algun dia treballar unint ambdues passions.

Articles periodístics

Barcelona secreta

Xavi Casinos

Viena Edicions

Segurament poca gent sap que a Barcelona es troba un os del peu que havia pertanyut a Calderón de la Barca i ajudarà a identificar, via ADN, les restes mortals del dramaturg que s'estan intentant recuperar a Madrid. Potser tampoc que una de les 250 gàrgoles medievals que adornen la catedral de Barcelona és un caganer que alguns estudiosos identifiquen amb un càtar, tip de la persecució de l'Església catòlica contra aquesta comunitat. Aquests són només dos dels últims 60 articles publicats per l'autor els caps de setmana a l'edició digital de *La Vanguardia* i que ara surten recopilats en forma de llibre, el quart de la col·lecció. Es tracta d'un recorregut històric de la cara B de la ciutat de Barcelona, llocs insòlits i curiosos que no apareixen a cap altra guia turística. La majoria d'ells són accessibles al públic, però Casinos també n'ha pogut investigar altres no visitables, com l'enigmàtica cisterna de la sala hipòstila del Parc Güell. L'escriptor i periodista va començar de ben jove a interessar-se per curiositats relacionades amb la ciutat i va anar recollint retalls de diari i llibres sobre el tema, una col·lecció que augmenta cada dia. El llibre és de fàcil lectura i permet fer rutes per tots els districtes de la ciutat per poder contemplar en directe els suggeriments que ens aporta. S'agraeix que una mirada curiosa ompli de significat llocs i objectes coneguts que fins ara havien pogut passar desapercebuts.

Gastronomia

Cuina! O barbàrie

Maria Nicolau

Ara llibres

Llibre del tot recomanable per als qui els agrada cuinar... i per als qui no ho practiquen per diferents raons. Potser descobriren l'emoció que produeix transmutar la matèria primera en bons i gustosos aliments imprescindibles per viure. Però no ens equivoquem. No és un llibre de cuina a l'ús, malgrat que incorpora unes receptes que l'autora recomana reinventar perquè només són una excusa. «M'interessa l'acte de cuinar, poderós i transformador, amb guixots als marges de la recepta!». Nicolau, cuinera professional amb una experiència de més de vint anys als fogons, ha volgut divulgar la seva vida culinària i les emocions que l'acompanyen en una cadena de transmissions de coneixements «que es va trencar el dia que vam deixar de compartir a la cuina amb les generacions anteriors». Per entendre l'esperit que la mou, tan sols cal donar una ullada a un ampli índex temàtic que ens ajudarà a entendre les repercussions no menors de l'acte de cuinar. Defensa amb arguments prou poderosos que la cuina ens farà lliures si ens atrevim a ser-ho, a arriscar i a decidir. En altres paraules, si sabem recuperar l'acte més primigeni de la vida: alimentar-nos. Descriu l'acte de cuinar com una arma cultural poderosa i revolucionària que tenim a l'abast «per fer realitat ara i aquí el món que volem». Alhora anima amb solucions pràctiques a lluitar contra la síndrome del no-tinc-temps. L'autora denuncia que, si decidim ser analfabets en uns actes bàsics per a la vida, fomentem negocis poc sostenibles de grans corporacions que s'aprofiten de la nostra necessitat d'haver de menjar cada dia.

Rita Nin

Cooperació

Impacto del covid-19

en la región Andina

Sindicalistas Solidaris

De la mà dels articles escrits per Patricia Guzmán, politòloga boliviana; Vera Scholz i Alejandra Ortiz, del Centro Ecosocial Latinoamericano de Xile; Enrique Torres i Christian Escobar-Jiménez, sociòlegs equatorians; Mauricio Hernando, metge colombià i Lucho Rodríguez,

llicenciat en filosofia i humanitats peruà, el llibre *Impacto del covid-19 en la región Andina*, editat per la Fundació Josep Comaposada-Sindicalistes Solidaris, ens apropa a les conseqüències de la pandèmia mundial a aquesta regió llatinoamericana.

Al llibre se'ns presenta el context socioeconòmic i polític de cada país abans de la pandèmia per posteriorment desgranar les conseqüències de la covid-19 per a la ciutadania. Alguns dels nexes comuns que hi trobem són l'agreujament de la crisi econòmica, fortament relacionada amb les extraccions i importacions de matèries primeres, el deteriorament de la qualitat i quantitat de treball, la ineficàcia d'uns sistemes de salut totalment insuficients i l'alarmant augment de la violència de gènere dins de l'àmbit familiar durant els confinaments obligatoris.

Amb *Impacto del covid-19 en la región Andina*, Sindicalistes Solidaris promou el coneixement entre la ciutadania de com la pandèmia ha afectat altres regions del món i en denúncia les greus conseqüències, que només han fet agreujar les desigualtats existents i engrandir la bretxa entre els països del Sud i Nord. El llibre és un extracte dels articles. Si volem aprofundir més en la qüestió i obtenir un ampli ventall de dades que refermen els arguments dels autors, podem accedir al text complet a través de la pàgina <https://rb.gy/woqksk>.

Cooperació

Tenim drets

Sindicalistes Solidaris

Us presentem una nova eina que Sindicalistes Solidaris ha editat per promoure la justícia social entre la ciutadania. *Tenim drets!* és un llibre il·lustrat tipus quadernet adreçat a nois i noies de tercer i quart de primària que ajudarà als més joves a conèixer els drets humans d'una manera més distesa. *Tenim drets!* obre les portes al coneixement dels drets fonamentals de les persones com a pas previ per poder exercir-los, reivindicar-los i defensar-los.

El llibre convida a la participació tant individualment com en grup, a dibuixar, pintar, llegir, escriure i jugar; invita els nens i nenes a fer-se seu el llibre, a reflexionar, a exercir de ciutadans i ciutadanes crítics davant de les vulneracions de drets existents a la societat.

Algunes de les propostes que arriben als infants en aquest llibre són conèixer el dret a

escollir una religió o creença a través dels antics déus egipcis i grecs; el dret a l'aigua a partir del coneixement del cicle hídric; aprofundir en el dret a la salut partint de les conseqüències que pot tenir la picada de mosquit segons on visquis; el dret a la mobilitat i al refugi revivint la travessia en una barca pneumàtica precària en aigües de la Mediterrània, o el dret a l'educació i a la cultura a partir dels jocs.

Amb aquest llibre, Sindicalistes Solidaris ja disposa d'una àmplia gamma de materials de lleure i pedagògics en diferents formats per arribar gran part de les diferents etapes evolutives i formatives dels nois i noies de casa nostra.

Assaig

El temps esquerp.

Dotze punts contra la decepció política

Raimon Obiols

Arcàdia

Pensar i escriure sense pensar en què diran és un privilegi de persones amb llarga experiència, moltes lectures i un cert distanciament amb els lligams emocionals de l'actualitat. Raimon Obiols ha escrit un llibre suggeridor i apassionadament sobri. Fa més de cinquanta anys que és a la política i ara s'ho mira tot plegat amb la voluntat de fugir de les polaritzacions i simplicitats que avui dominen arreu la gestió de les coses públiques.

En *El temps esquerp* dibuixa dotze apunts contra la decepció política, però alhora fent un diagnòstic global i local del temps que li ha tocat viure. La política és inevitable malgrat que de manera continuada i persistent se l'ha titllada d'innecessària, corrupta i ineficaç. El feixisme històric, creu Obiols, és mort. Però la història ens ensenya «que en situacions de crisis greus, tornen les tendències a la regressió democràtica, torna la fascinació per les formes autoritàries, i aquestes tenen l'oportunitat d'imposar-se aprofitant la mandra, les dimissions i els errors de les democràcies, que poden morir d'intranscendència».

Fa una crítica de la política catalana en els darrers anys, en què hi ha hagut «poca atenció a la realitat, però sobretot un dèficit d'imaginació i un excés de fantasies intencionades». Obiols ha qualificat el procés com un retrocés.

No passa comptes amb ningú, sinó que exposa el seu criteri sense rancúnies —«és la meva posició i evidentment, discutible»—,

però alertant del perill del populisme, que és massa freqüent i intens a Europa i també a casa nostra. Fa afirmacions com la de «Nacions en perill! Quan les nacions se senten en perill, hi ha perill».

És un assaig que reivindica una política neta i constructiva recurrent a l'obra d'escriptors, pensadors i companys de viatge que han marcat la seva trajectòria. Un llibre d'un polític culte.

Lluís Foix (extracte de Foixblog.com)

Assaig

#FakeYou

Diversos autors dirigits

per Simona Levi

Raig Verd

Les *fake news* són un fenomen nou: els governs, els partits polítics, els mitjans de comunicació i les grans corporacions —o els monopolis d'informació equivalents en cada època— sempre n'han fet ús interessat. No és sospitos, doncs, que les polítiques i les reformes normatives que s'estan proposant per combatre-les criminalitzin les noves tecnologies i, en canvi, no facin el mateix amb els que s'han dedicat a produir notícies falses des de sempre? Per què en lloc de tallar el problema d'arrel pretenen imposar als ciutadans retallades de les llibertats d'expressió i informació?

#FakeYou exposa investigacions que desmunten els mites en els quals es recolza l'onada de legislacions lliberticides que patim en l'actualitat. Aquest llibre es planteja com una eina de defensa contra les retallades de les llibertats fonamentals i una arma contra les noves formes de manipulació, mentida i falsificació.

Un projecte dirigit per Simona Levi, que ha comptat amb la col·laboració de Xnet i Robert Guixaró, a més de Max Carbonell, Gemma Palau, Elizabeth Bodi i Gemma García, Guillem Martínez, Lorin Decarli i Tatiana Bazzichelli, Emanuele Cozzo i Luce Prignano, i incorpora material il·lustratiu cedit per Mariluz Congosto.

«El que es necessita per lluitar contra les *fake news* és més i millor democràcia, i menys tecnofòbia i criminalització de les llibertats; més rendició de comptes i verificació, i menys impunitat, paternalisme desinformat i monopoli dels mitjans i dels recursos informatius.»

Aigualtat

nom (fem.)

1. Dret de les famílies amb tots els **membres a l'atur** a acollir-se a la tarifa social del cànon de l'aigua per reduir la seva factura.

Tarifa social del cànon de l'aigua

100%

de bonificació si no superes els 9 metres cúbics d'aigua al mes.

50%

si superes els 9 metres cúbics d'aigua al mes.

Bonificació aplicada sobre el cànon de l'aigua, un impost que representa el 30% de la factura de l'aigua.

Sol·licita la tarifa social del cànon de l'aigua al 012 o a la web aca.gencat.cat

 Generalitat de Catalunya